

పీఠిక.

ఇది-సంజ్ఞాపరిచ్ఛేదము - సంధిపరిచ్ఛేదము - శబ్దపరిచ్ఛేదము - కారకాదిపరిచ్ఛేదము - క్రియాపరిచ్ఛేదమనియైదు పరిచ్ఛేదములు గాను - అందు మొదటిపరిచ్ఛేదముభాసా ప్రకరణము - వణా ప్రకరణము - నామ ప్రకరణమని మూడు ప్రకరణములు గాను - రెండవపరిచ్ఛేదము - అవ్వంధి ప్రకరణము - హల్లుంధి ప్రకరణము - సముదాయసంధి ప్రకరణమని మూడు ప్రకరణములు గాను - మూడవపరిచ్ఛేదము - అజంతశబ్ద ప్రకరణము - హలంతశబ్ద ప్రకరణమని రెండు ప్రకరణములు గాను - నాలవపరిచ్ఛేదము విభక్తి ప్రకరణము - సమాస ప్రకరణము - మిశ్ర ప్రకరణమని మూడు ప్రకరణములు గాను - ఏనవపరిచ్ఛేదము క్రియా ప్రకరణము - కర్తృ పురుష ప్రకరణము - కారయిత్య పురుష ప్రకరణము - కర్తృ పురుష ప్రకరణము - విశేష ప్రకరణమనియైదు ప్రకరణములు గాను విభాగింపఁబడియున్నది.

ప్రశ్నోత్తరాంధ్రవ్యాకరణము.

౧ ప్ర - ఈ యాంధ్రవ్యాకరణమునందెన్ని పరిచ్ఛేదంబులు.

ఉ - సంజ్ఞాపరిచ్ఛేదము - సంధిపరిచ్ఛేదము - శబ్దపరిచ్ఛేదము - కారకాదిపరిచ్ఛేదము - క్రియాపరిచ్ఛేదమని యొక పరిచ్ఛేదంబులు.

సంజ్ఞాపరిచ్ఛేదము.

౧ ప్ర - సంజ్ఞాపరిచ్ఛేదమునందెన్ని ప్రకరణంబులు.

ఉ - భాషా ప్రకరణము - వణా ప్రకరణము - నామ ప్రకరణము నిమూండు ప్రకరణంబులు.

భాషా ప్రకరణము.

౧ ప్ర - ఆంధ్రభాషకు నెన్ని శేదంబులు.

ఉ - తత్సమంబు - తద్భవంబు - దేశ్యంబు - గ్రామ్యంబని నాలుగు శేదంబులు.

౨ ప్ర - తత్సమంబనగా నెట్టిది.

ఉ - సంస్కృత ప్రాకృత శబ్దంబుల మీఁదనున్న విభక్తులను జేటిచి తెనుఁగు విభక్తులు మొదలగువానిని గలిపి పలుకఁబడునవి తత్సమంబులు.

౩ ప్ర - అవియొన్ని విధంబులు గలవి.

ఉ - సంస్కృత సమంబులు ప్రాకృత తసమంబులని రెండు విధంబులు గలవి

౪ ప్ర - సంస్కృత సమంబులెట్టివి - ప్రాకృత సమంబులెట్టివి.

ఉ - దేశ్య - వనితా - వనం - అనుసం

స్కృత శబ్దంబులకు - దేవుండు - వనిత - వనము - అనునవి సమంబులు - జిడా - జమో - అను ప్రాకృత శబ్దంబులకు - జడ - జముండు అనునవి సమంబులు.

౫ ప్ర - తద్భవంబులనగా నెట్టివి.

ఉ - సంస్కృత ప్రాకృత శబ్దంబులయందున్న వణాంబులకుఁ గొన్ని యెడల వ్యత్యాసము - కొన్ని యెడల లోపము - కొన్ని యెడల నాధిక్యము ను గలియై పలుకఁబడునవి తద్భవంబులు.

౬ ప్ర - అవియొన్ని విధంబులు గలవి.

ఉ - సంస్కృత భవంబులు ప్రాకృత భవంబులని రెండు విధంబులు గలవి.

౭ ప్ర - సంస్కృత భవంబులెట్టివి - ప్రాకృత భవంబులెట్టివి.

ఉ - సముద్రః - చంద్రః - కుడ్యం - అను సంస్కృత శబ్దంబులకు - సంద్రము - చందరుండు - గోడ - అనునవి తద్భవంబులు - కంసో - పవాళో - సరిసో - అను ప్రాకృత శబ్దంబులకు - కంచు - పవడము - సరి - అనునవి తద్భవంబులు

౮ ప్ర - దేశ్యంబులనగా నెట్టివి.

ఉ - లోకవ్యవహార సిద్ధంబులయి శాస్త్ర నిషిద్ధంబులు గానివి దేశ్యంబులు.

౯ ప్ర- దేశ్యంబులెన్నివిధంబులుగలవి.

ఉ- త్రిలింగదేశ్యంబులన్యదేశ్యంబులనిరెండువిధంబులుగలవి.

౧౦ ప్ర- త్రిలింగదేశ్యంబులెట్టివివాసికనుదాహరణంబులేవి.

ఉ- త్రిలింగదేశసిద్ధంబులగుతెనుగుశబ్దంబులుత్రిలింగదేశ్యంబులు-వాసికి-పాలు-పెరుగు-నేయి-రోలు-రోకలి- ఇవి మొదలయినవి యుదాహరణంబులు.

౧౧ ప్ర- అన్యదేశ్యంబులెట్టివి-వాసికనుదాహరణంబులేలాగు.

ఉ- తెనుగువారు అన్యదేశభాషలనుదమభాషతోఁ గలిపిపలుకఁగా వాడుకపడినవియన్యదేశ్యంబులు-వాసికి- రావు- డాక- భలి- మేను- మోవి-కోను- - ఇవి మొదలయినవి యుదాహరణంబులు.

౧౨ ప్ర- గ్రామ్యంబులనఁగా నెట్టివి.

ఉ- లోకమునందు వాడుకగలిగి యున్ననుకొ ప్రవిరుద్ధంబులయినవి గ్రామ్యంబులు.

౧౩ ప్ర- గ్రామ్యంబులెన్నివిధంబులు.

ఉ- నింద్యగ్రామ్యంబులనింద్య గ్రామ్యంబులనిరెండువిధంబులు.

౧౪ ప్ర-నింద్యగ్రామ్యంబులెట్టివి-అనింద్యగ్రామ్యంబులెట్టివి.

ఉ- వస్తాఁడు-తెస్తాఁడు- ఇస్తాఁ

డు- ఇవి మొదలగు ప్రయోగారూఢంబులు గానిశబ్దంబులునింద్యగ్రామ్యంబులు-కరకంతుఁడు ప్రాణగోఢ్డము-ఇవి మొదలగు ప్రయోగారూఢంబులగు శబ్దంబులనింద్య గ్రామ్యంబులు.

వణప్రకరణము.

౧ ప్ర- సంస్కృతభాషకెన్నివణంబులు.

ఉ- ఏఁబదివణంబులు.

౨ ప్ర- అవియేవి.

ఉ- అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఋ ఘా ౨ గ్రా వి వి ఓ ఔ అం అః క ఖ గ ఘ ఙ చ ఛ జ ఝ ఞ ట ఠ డ ఢ త థ ద ధ న ప ఫ బ భ మ య ర ల వ శ ష స హ శ- అనియేఁబదివణంబులు-ఇచటఁగొందఱు ౨ వర్ణదీక్షుఁము లేదనియుఁకా నముగలదనియఁజెప్పిరి.

౩ ప్ర- ప్రాకృతభాషకెన్నివణంబులు.

ఉ- సంస్కృత వణంబులలో ఋ ఋ ౨ గ్రా వి ఔ జ ఞ శః ఈ వణంబులుదక్కఁదక్కినవని వది ప్రాకృతభాషావణంబులు.

౪ ప్ర- ఆంధ్రభాషకెన్ని వర్ణంబులు.

ఉ- ఏఁబదియఱువణంబులు.

౫ ప్ర-అవియేవి.

ఉ- అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఋ ఘ

శ్రీ గృహ వి వి వి ఓ ఓ అం అం అం
క ఖ గ ఘ జ చ ఛ ష జై ఝ ఞ
ట ఠ డ ఢ ణ త థ ద ధ న ప ఫ బ
భ మ య ర ల వ శ ష స హ శ ఙ్క
అని గోఁ.

౬ ప్ర - అవియెన్ని భేదంబులుగ
లవి.

ఉ - అచ్చులు-హల్లులు-ఉభయా
క్షరంబులు అని మూఁడు భేదంబులు
గలవి.

౭ ప్ర - వానిలా అచ్చులెన్ని-హ
ల్లులెన్ని ఉభయాక్షరంబులెన్ని.

ఉ - అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఋ ఋ

శ్రీ గృహ వి వి వి ఓ ఓ అను ఈ
౧౬ను అచ్చులు-క ఖ గ ఘ జ చ ఛ
ష జై ఝ ఞ ట ఠ డ ఢ ణ త థ
ద ధ న ప ఫ బ భ మ య ర ల వ శ
ష స హ శ ఙ్క అను నీ యెదును
హల్లులు అం అం అం అనునీ మూఁడు
ఉభయాక్షరంబులు.

౮ ప్ర - అచ్చులకు హల్లులకు నా
మాంతరములు గలవా.

ఉ - అచ్చులు ప్రాణంబులు - హ
ల్లులు ప్రాణులు అని చెప్పఁబడును.

౯ ప్ర - అచ్చులలో భేదంబులు గ
లవా.

ఉ - ప్రాస్వములు దీర్ఘములు అని
రెండు భేదంబులు గలవు.

౧౦ ప్ర - ప్రాస్వంబులనఁగా నే
వి-దీర్ఘంబులన గా నేవి.

ఉ - అ ఇ ఉ ఋ ఌ వి ఓ ఈ ౭ను.

ప్రాస్వంబులు- ఆ ఈ ఊ ఋ ఌ
వి వి ఓ ఓ ఈ ఁ య దీర్ఘంబులు.

౧౧ ప్ర - భేదాంతరములు గలవా
ఉ-వక్రములు వక్రతమములు అ
ని రెండు భేదంబులు గలవు.

౧౨ ప్ర - వానిలో వక్రంబులనఁ
గా నేవి - వక్రతమంబులనఁ గా నేవి.
ఉ - వి వి ఓ ఓ లు వక్రంబులు
వి ఓ లు వక్రతమంబులు.

౧౩ ప్ర - హల్లులలో నేవి భేద
ములు.

ఉ - అయిదు వర్ణంబులు గలవు.

౧౪ అవియేవి.

ఉ - క ఖ గ ఘ జ ఈ గే ను కవర్ణ
ము-చ ఛ ష జై ఝ ఞ ఈ ౭ను
చవర్ణము-ట ఠ డ ఢ ణ ఈ గే ను ట
వర్ణము-త థ ద ధ న ఈ గే ను తవ
ర్ణము-ప ఫ బ భ మ ఈ గే ను పవర్ణ
మని చెప్పఁబడును.

౧౫ ప్ర - వానిలో పలభేదంబులు
గలవా.

ఉ - పరుషములు-సరళములు-స్థి
రములని మూఁడు భేదంబులు గలవు.

౧౬ ప్ర - పరుషములనఁగా నేవి.

ఉ - వర్ణముల మొదటివర్ణంబులు క
రుషములు.

౧౭ ప్ర - సరళములనఁగా నేవి.

ఉ - వర్ణముల మూఁడవవర్ణంబులు
సరళములు.

౧౮ ప్ర - స్థిరవర్ణంబులనఁగా నేవి.

ఉ - పరుష సరళములు దక్కఁదక్కి

నహల్లులుస్థిరవర్ణంబులు.

౧౯ ప్ర- మఱివిశేషనంజ్ఞలుగలవా.

ఉ-నకారంబుద్రుతమనంబడు-యరలవలుఅంతస్థములనంబడు-శషసహలు ఊష్ణములనంబడు-ఈయంతస్థములును - ఊష్ణములును-స్థిరములే.

౨౦ ప్ర-అంతస్థములెన్నివిధంబులుగలవి.

ఉ- లఘువులు అలఘువులనిరెండువిధంబులుగలవి.

౨౧ ప్ర-లఘువులనగానేవి-అలఘువులనగానేవి.

ఉ-నాయజ్ఞ-నాయిల్లు-అనుచోటనచ్చుకంఠేంబరంబగునచ్చునకునాగమముగావచ్చుయశ్రుతియనుపేరుగలయకారమును, కరము-కారము-అనునిట్టిచోట్లనున్నరవర్ణమును- ఆలు - మేలు - అనునిట్టిచోట్లనున్నలవణః-మును సిగ్గువడియె-దేవుండవలికె - అనునిట్టిచోట్లను పకారమున కాదేశంబుగవచ్చు- వకారమును లఘువులు-వాస్తవములయిన- బయలు - ఇత్యాదులయం గున్నయకారంబును-ఇట్టి-మట్టి-ఇత్యాదులయందున్న ఆకారంబును- పోట్ల- గొట్ల- ఇత్యాదులయందున్న ఆకారంబును - వాడు- ఇవి మొదలగుచోట్లనున్న వకారమును అలఘువులు.

౨౨ ప్ర- ఉభయాక్షరంబులకు నామంబులెవ్వి.

ఉ- అర్ధానుస్వారము-పూర్ణానుస్వారము-విస్వరము.

౨౩ ప్ర-అర్ధానుస్వారంబెయ్యది-పూర్ణానుస్వారంబెయ్యది-విస్వమననెయ్యది.

ఉ-అ.అనుసరసున్న-యర్ధానుస్వారంబు-ఇదేఖండబిందువనియుఁ జెప్పఁబడును- అం అను నెఱుసున్న పూర్ణానుస్వారంబు ఇదేపూర్ణబిందువనియుఁ జెప్పఁబడును - అః అను రెండుసున్నలు విస్వరమని జెప్పఁబడును.

౨౪ ప్ర- అర్ధానుస్వారంబునకెన్నిభేదంబులు-పూర్ణానుస్వారంబునకెన్నిభేదంబులు.

ఉ-రెంటికిసిద్ధము-సాధ్యమనిరెండేసిభేదంబులు.

౨౫ ప్ర- సిద్ధంబనగానెయ్యది సాధ్యంబనగానెయ్యది.

ఉ-శబ్దముతోఁ గూడఁబుట్టినదిః ధ్వంబు- శాస్త్రముచేతవచ్చునదిః ధ్వంబు.

౨౬ ప్ర-సిద్ధసాధ్యఖండంబులు తాహరణములెవ్వి.

ఉ- కలఁగి-చెలఁగి-మేలఁగి-ఇమొనలైనచోట్ల సిద్ధార్ధానుస్వారంబు-దేవుండు-మాఁకులు-ఇవి మొదలైనచోట్ల సాధ్యార్ధానుస్వారంబు-విస్వరమునకుభేదంబులు లేవు.

22 ప్ర- సేధ్దసాధ్యపూర్ణానుస్వారంబులకు దాహరణంబు లేవివి.

ఉ- అందము- చందము- ఇవి మొదలైన చోట్ల సేధ్దసాధ్యపూర్ణానుస్వారంబు దేవుండు-కొలంకులు- ఇవి మొదలైన చోట్ల సాధ్యపూర్ణానుస్వారంబు.

23 ప్ర- అర్థానుస్వారం బెక్కడెక్కడ సేవీతిగా నాను,

ఉ- హ్రస్వాక్షరముమీద- కలంగి- చెలంగి ఇత్యాదులయందు బూర్ణముగాను ఔను- దీర్ఘాక్షరముమీద వాడు- వీడు అని ఖండమే వచ్చును

24 ప్ర- అకారాదివర్ణములకు సత్వత్తిస్థానంబు లేవి.

ఉ- అ ఆ క ఖ గ ఘ ఙ ఞ త్స ణ్ణ ణ్ణి ణ్ణి సానంబుకంతము- కాపుననివికంత్యంబులు- ఇ ఈ చ ఛ జ ఝ ఞ య శ ఛోటికినితాలుపులు స్థానంబులు - కాపుననివి తాలవ్యంబులు- ఋ ఋట త డ ఢ ణ ర ఆ ష ఈ ణ్ణికిని మూర్ధముస్థానంబు- కాపుననివి మూర్ధన్యంబులు- ఇ ళా త ధ ద ధ న ల శ స చ జ ఛోటికిని దంతంబులు స్థానంబులు కాపుననివి దంత్యంబులు- ఉ ఊ ష ష బ భ మ ఈ ఊటికిని ఓష్టంబులు స్థానంబులు కాపుననివి ఓష్ట్యంబులు- ఎ వి చు 3 కిని కంతతాలుపు స్థానంబులు- కాపుననివి కంతతాలవ్యంబులు- ఒ ఓ ఔ ఈ 3 టికిని కంతోష్టంబు స్థానంబులు- కాపుననివి కంతోష్ట్యంబులు- వ

కారమునకు- దంతోష్టంబులు స్థానంబులు- కాపుననిది దంతోష్ట్యంబు- జ ఞ ణ న మ ఈ గికిని నాసికయును స్థానంబు కాపున నివియు నాసికంబులు.

30 ప్ర- అచ్చులకు హల్లులతోఁ జేరునపుడు సంకేతంబు లేవియేని గలవా.

ఉ- కలవు- అకారమునకు దలకట్టు అకారమునకు- దీర్ఘము ఇకారమునకు గుడి ఈకారమునకు గుడి దీర్ఘము- ఉకారమునకు గొమ్ము- ఊకారమునకు గొమ్ము దీర్ఘము- ఋకారమునకు వట్టువసుడి - ఋకారమునకు వట్టువసుడి దీఘము- ఎకారమునకు ఎత్వము- ఏకారమునకు ఏత్వము- ఐకారమునకు ఐత్వము- ఒకారమునకు ఒత్వము- ఓకారమునకు ఓత్వము- ఔకారమునకు ఔత్వము అని సంకేతంబులు.

31 ప్ర- హల్లులకు హల్లులతోఁ జేరునపుడు సంకేతంబు లేలాగు.

ఉ- తకారమునకు తాముడి- నకారమునకు నాముడి- మకారమునకు మాముడి - యకారమునకు కియావడి- రేఘముకు గ్రారవలపాగి ఎ కయ సంకేతంబులు స్మవి- కాపున నాసంకేతంబు లే హల్లుల క్రంద వ్రాయఁబడుచున్నవి.

32 ప్ర- సంకేతంబు తేని హల్లులేవి.

ఉ- వైనుదహరింవంబడిన హల్లులు దక్కఁ దక్కిన హల్లులకు సంకేతంబు లేదు-కావున నవే హల్లుల క్రింద ప్రాయఁబడుచున్నవి.

౩౩ ప్ర-తలకట్టులేకయకారముతోఁ గూడినట్టుబలుకబడునవియేవి.

ఉ- ఖ ఙ జ ఞ ట ణ బ ణ ల ఇ వి.

౩౪ ప్ర-వర్ణోచ్చారణక్రమంబైట్టిది.

ఉ- అకారము-ఇకారము-ఉకారము-కకారము- ఖకారము-గకారము-అని రణలు దక్కఁ దక్కినవర్ణములనన్నిటినికారశబ్దముతోఁ జేర్చిపలుకవలయు-రణలు-రేఫము శకటరేఫముఅని- ఇఫ శబ్దముతోఁ జేర్చిపలుకవలయు - ఇది వర్ణోచ్చారణక్రమంబు.

౩౫ ప్ర- పదాదియందు లేనివర్ణంబులేవి.

ఉ- తత్సమేశరములయందుయకారమును-వు-ఫూ-ఫై-ఫౌ- ణ శలును పదాదినిలేవు.

౩౬ ప్ర-ఉదాహరణములేవి.

ఉ- ఎవఁడు-విమి-ఉంగరము-ఊరు-ఇత్యాదులు-ఇచ్చోట్లయకారాదులంజేర్చిప్రాయఁగూడదు.

౩౭ ప్ర-చ బలకురంత్యతాలవ్యభేదంబులేట్టివి.

ఉ- ఇ ఊ ఎ ఏ లం గూడినవితాలవ్యంబులు-అ ఆ ఉ ఊ ఒ ఓ ఔ ఏ వితోఁ గూడినవిదంత్యంబులు.

౩౮ ప్ర- వీనికుదాహరణంబులేవి.

ఉ-చిగురు-వీర-చెట్టు-చేవ-జిగి-జీడి-జేముడు-జేజే- ఇవి తాలవ్యంబులు-చక్కెర-చాప-చుట్టు-చూపు-చొక్క-ము- చేటు-చొకము-జతనము-జాతర-జున్ను- జూదము-జాబ్బిలు-జెలి-జొకు- ఇవిదంత్యములకుదాహరణములు.

నామ ప్రకరణము.

౧ ప్ర-నామంబునఁగానేది.

ఉ-వర్ణకంబులకుయోగ్యంబులైనదేవయనునది మొదలు గాగలసంస్కృత శబ్దములును-వానితో నమంబులగు గోడ-మేడ-మొదలగు తెనుగుశబ్దములును నామంబులు.

౨ ప్ర-వర్ణకంబులనఁగానేవి.

ఉ- నామంబులకును, క్రియలకును పరంబుగావచ్చు- దుముపులుపు నురుము మొదలైనవివర్ణకంబులు.

౩ ప్ర-క్రియలనఁగానేవి.

ఉ-పోషించు-మొక్కు-మొదలయినవిక్రియలు.

౪ ప్ర-కళలనఁగానేవి-అవియేలగుననుండును.

ఉ-ఉత్తమపురుషక్రియలునుభృతతద్రాగ్ధకముల ప్రథమపురుషైవశనంబులునుదప్పఁదక్కినక్రియారంబులునుయొక్క-షష్ఠియు-తానేనులుతప్పఁ బ్రథమాంత పదం

లును గూర్చి ద్వితీయము - ఇంచుక -
 మొదలయిన కించిదధిక శబ్దం
 బులును శబ్ద మొదలయిన ప్రశంసా
 ధిక శబ్దంబులును - ఓహూ మొదలయి
 నయాశ్చ ర్యాధిక శబ్దంబులును - అక
 టా మొదలగు సంతాపాధిక శబ్దంబు
 లును - ఎవుడు - అవుడు - ఏమి - అను శ
 బ్దంబులును - నిన్నే - నన్నె - వానిన - అ
 నునే - వాధిక శబ్దంబులును - వచ్చి - పో
 యి - రాక - సోక - మొదలగు త్వాధిక
 శబ్దంబులును - కదా అను కిలాగ్ధిక శ
 బ్దంబును - ఊరక మిన్నక మొదలగు
 తూష్ణీ మధిక శబ్దంబులును మొదలగు
 నవిక శలు - ఈ శబ్దంబులకు నకారం
 బుతున నుండదు.

౧౧ ప్ర - ద్రుత ప్రకృతికంబులనఁగా
 నేవివానికీనుదాహరణంబులేనాటివి
 ఊ - కళా శబ్దంబులు దక్కఁదక్కిన
 శబ్దంబులు ద్రుత ప్రకృతికంబులు -
 వానికి నకారముతుదనుండును - వా
 నికీ - శత్రులను గెలిచెను - మిత్రులను
 మనిచెను - ఇత్యాదులు దాహరణంబు
 లు - ఇది సంక్షాపరీచ్ఛేదము.

సంధి పరిచ్ఛేదము.

౧ ప్ర - సంధి పరిచ్ఛేదమునందు నె
 న్నిత్రకరణంబులు,
 ఊ - అచ్చంధి ప్రకరణంబు హబ్బం
 ధి ప్రకరణంబు - సముదాయ సంధి
 ప్రకరణంబని మూఁడు ప్రకరణం
 బులు.

అచ్చంధి ప్రకరణము.

౧ ప్ర - అచ్చంధి యనఁగా నేలా
 టిది.

ఊ - అచ్చులనచ్చులతోను హల్లుల
 తోను గనిపివలుకునపుడు - అచ్చున
 కువచ్చునట్టి యాగమలోపాదేశరూ
 పంబులగు కార్యంబులు అచ్చంధి.

౨ ప్ర - ఆగమ సంధి యనఁగా నె
 టిది.

ఊ - మునుపటియచ్చు ప్రక్కఁ జే
 రుమఱియొకనర్థంపాగమ సంధి.

౩ ప్ర - అదియొన్ని విధంబులు గలది

ఊ - యకారాగమ సంధి - రేఫాగమ
 సంధి - నకారాగమ సంధి - టకారాగ
 మ సంధి యని నాల్గు విధంబులు గలది.

౪ ప్ర - యకారాగమ మెక్కడవ
 చ్చును.

ఊ - ద్రుతంబు లేక శబ్దంబులకుద
 నున్న అ ఆ ఇ ఈ ఎ ఏ ఐ ఒ ఓ ఔ
 ఈపదియచ్చులకంఠం జరంగున
 చ్చునను గుండున చ్చును - ఇతేయత్ర
 దియరిచెప్పఁబడుచున్నది.

౫ ప్ర - దీనికిను దాహరణంబులేవి.

ఊ - నేకయత్ర - నవలాయది - హ
 రియత్రకు - శ్రీయిచ్చేక - వన్నెయ
 లై - జేజేయిచ్చే - నైయొటపు - ఇతం
 డే మొయి శ్వరుఁడు - ఓహూయి
 ది - గ్నాయుదయించెక - ఇవి మొదలై
 నవియదాహరణంబులు.

౬ ప్ర - రేఫాగమ మెక్కడవచ్చును.

ఉ - కర్తృ ధారయ్య నమాసంబుల
యందు- అకారాంతోకారాంతప
సములకు ఆలు శబ్దము పరంబగునపు
డు- రే షాగమమువచ్చును- తత్సమం
బులయయ్యకారంబునకు ఉకారం
బునువచ్చును.

౭ ప్ర- దీనికిను దాహరణంబులేవి.

ఉ- ధీరురాలు- శూరురాలు- గుణ
వంతురాలు- భక్తురాలు - పేదరా
లు- గొడ్డురాలు ఇవి మొదలయినవి
యదుదాహరణంబులు.

౮ ప్ర- నకారాగమమెక్కడవ
చ్చును.

ఉ- షష్ఠీతత్పురుష సమాసంబుల
యందచ్చుపరంబగునపుడును కర్తృ
ధారయనమాసంబులయందు బరు
షసరళములుపరంబులగునపుడును-
కూర్చి-వట్టి- అందు- తన- ఈవర్ణకం
బులుపరంబుగునపుడును నామాం
తము నందున్న యుకారమునకున
కారాగమము వచ్చును.

౯ ప్ర- ఇందుకు నుదాహరణంబు
లేవి.

ఉ- రాజు నెడుట- పాము నెమ్ములు
మోము నందము - ఇవి షష్ఠీతత్పురు
ష సమాసంబులయందు దాహరణ
ములు- గందుం గోయిల- నునువుం
జెక్కలు - మారుపుకొడెక్కలు-
సోగసుం దలిరులు- కులుకుకొ బలు
కులు - తళుకుకొ గెజ్జెలు- ఆలరుకొ
పంపము - పొలుపుకొ డాలు- వల

పుం దీన్నెలు - కలుకుకొ బల్లెము ఇ
వికర్తృ ధార యనమాసంబులయందు
నుదాహరణంబులు- దేవుకొ గూర్చి-
జ్ఞానముం బట్టి - దేవునందు - సోగ
సుం దనము- ఇవి కూర్చి మొదలగువ
ణకంబులు పరంబులగునపుడుదా
హరణంబులు.

౧౦ ప్ర- టకారాగమమెచ్చోట
వచ్చును.

ఉ- కర్తృ ధారయనమాసంబులయం
దు బదాంతమునందున్న యుకార
మునకునచ్చుపరంబగునపుడుట కా
రాగమమువచ్చును.

౧౧ ప్ర- ఇందుకును దాహరణం
బులేయ్యవి.

ఉ- చిగురుటాకులు- కలుకుటమ్ము
లు- నిగ్గుటద్దము- ఇవి మొదలయినవి
యదుదాహరణంబులు.

౧౨ ప్ర- లోపసంధియనఁ గా నె
ట్టిది.

ఉ- రెండచ్చులను జేర్చి పలుకునపు
డొకయచ్చు అదృశ్యమగుట లోప
సంధి.

౧౩ ప్ర- ఈసంధియేయచ్చులకు
వచ్చును.

ఉ- అ ఇ ఉ ఓ ఈనాలు గచ్చుట
కునువచ్చును.

౧౪ ప్ర- అకారమునకు లోప
సంధియొక్కడెక్కడ నేనాగునవ
చ్చును.

ఉ - కొన్నిచోట్ల బదాంతము

నందును- కొన్నిచోట్లంబదాదియందును- కొన్నిచోట్లంబదమధ్యమునందునువికల్పముగవచ్చును.

౧౫ ప్ర-పదాంతమునందునీసంధికినుదాహరణంబులేవి.

ఉ-మేనత్త- లెస్సగు- విల్లపుడు- ఊరకుండె- ఇవిమొదలయినవియదాహరణంబులు-ఇచటసంధిలేనపుడు- మేనయత్త- లెస్సయగు- విల్లయపుడు-ఊరకయండెఅనియశ్రుతివచ్చును.

౧౬ ప్ర-పదాదియందునీసంధికినుదాహరణంబులేవి.

ఉ-కాఁపుది-పాఁపనది-అట్టిదిఇవిమొదలయినవియదాహరణంబులు-ఈసంధిలేనపుడు-కాఁపది-పాఁపనయది-అట్టియదిఅనిమొదటియుదాహరణమునందు ఉ-కారలోపమునుదక్కి-నయదాహరణంబులయందుయశ్రుతియునువచ్చును.

౧౭ ప్ర-పదమధ్యమునందునీసంధికినుదాహరణంబులేవ్వి.

ఉ-ఉంగరము-ఉంగ్రముఇవిమొదలయినవియదాహరణంబులు.

౧౮ ప్ర-ఇకారమునకులోపసంధియొక్క-డెక్క-డవచ్చును.

ఉ- పదాంతమునందును బడమధ్యమునందునువచ్చును.

౧౯ ప్ర-పదాంతంబునడదేలాగునవచ్చును.

ఉ- కొన్నియెడలనిత్యముగాను-

కొన్నియెడల వికల్పముగానువచ్చును.

౨౦ ప్ర-ఎ-చోట్లనిత్యము.

ఉ- మధ్యమపురుషక్రియలయందునిత్యముగవచ్చును.

౨౧ ప్ర- దీనికినుదాహరణంబులేవి.

ఉ - కంటివంబను-పోషించితిన్యుల-ఇవిమొదలయినవియదాహరణంబులు.

౨౨ ప్ర- వి-చోట్లవికల్పముగవచ్చును.

ఉ- ప్రథమోత్తమపురుషక్రియలయందును-వినిశబ్దంబునందును- విమ్యూదులయందును వికల్పముగవచ్చును.

౨౩ ప్ర- వానికినుదాహరణంబులేవి.

ఉ - వచ్చిరారు్యులు- వచ్చిరియారు్యులు-ఇవిమొదలైనవిప్రథమపురుషంబులకును-కొలిచితిమారు్యుల-కొలిసితిమియారు్యుల- ఇవిమొదలైనవియత్తమపురుషక్రియలయందునుదాహరణంబులు - ఆయ్యనేనమ్మనేనింగొలిచెద - ఆయ్యనేసినమ్మనేని ఇదియేనిశబ్దంబునందునుదాహరణంబు- ఏమయ్య-విమియయ్య- అదేమి-అదియేమి-ఇదేమి- ఇదియేమి ఇవిమొదలైనవి ఏమ్యూదులయందునుదాహరణంబులు-ఇచటలోపంబులేనపుడుయశ్రుతి.

౨౪ ప్ర- పదమధ్యంబునందు నె
చొప్పట్ల నేలాగునవచ్చును.

ఉ- పదమధ్యంబులయందు నలడ
లమీదనున్నయికారమునకువికల్ప
ముగవచ్చును.

౨౫ ప్ర- దీనికిను దాహరణంబు
లేవి.

ఉ- ఉనికి-ఉన్కి-ములికి-ముల్కి-
బుడిపి-బుడ్పి- ఇవి మొదలైనవియు
దాహరణంబులు.

౨౬ ప్ర- ఉకారమునకులోపం
బెచొప్పట్లవచ్చును.

ఉ- పదాంతంబునందును-పదమ
ధ్యంబునందునువచ్చును.

౨౭ ప్ర- పదాంతములయందే
లాగునవచ్చును.

ఉ- నిత్యము గాను-వికల్పము గా
నువచ్చును.

౨౮ ప్ర- పదాంతము నందు నె
చొప్పట్లనిత్యముగవచ్చును.

ఉ- ఇంపగు-సాంపగు-దేవుండేతం
డు-గురుదేవులారాధ్యులుఇవి మొద
లైన ప్రథమావిభక్తిసంబంధియగు
నుకారమునకునిత్యముగవచ్చును.

౨౯ ప్ర- పదాంతము నందు నె
చొప్పట్లవికల్పముగవచ్చును.

ఉ- ద్వితీయాదివిభక్తులయందును
పర్తమానాభాక చుపణాకమునం
దునువికల్పముగవచ్చును.

౩౦ ప్ర- వానికిను దాహరణంబు
లేవి.

ఉ- మమ్మేలు-మమ్మునేలు-నీకొ
కిచ్చెద- నీకొఱకునిచ్చెద- నీకారో
గ్యము-నీకునారోగ్యము-కీర్తియంద
నురక్తి కీర్తియందునురక్తి- ఇవిద్వి
తీయాదిభక్తులయందునుదాహరణం
బులు-నగుచిట్లనియె- నగుచునిట్లని
యె-అనుచుండెను-అనుచునుండెను
ఇనివర్తమానార్థక చుపణాకంబునకు
దాహరణంబులు.

౩౧ ప్ర- సమాసంబునందు ఉకా
రమునకులోపంబెచొప్పట్ల నేలాగున
వచ్చును.

ఉ - సమాసంబునందు-బూర్షప
దాంతమునందున్న రువర్ణోకారం
బునకులోపమువికల్పముగవచ్చును.

౩౨ ప్ర- దీనికిను దాహరణంబు
లేవి.

ఉ- కారుపోతు-కారోతు-గౌ
రుపులి-గౌర్పులి-ఇవి మొదలైనవి.

౩౩ ప్ర- పదమధ్యమునందుకా
రమునకు లోపంబెచొప్పట్ల నేలాగు
వచ్చును.

ఉ- పదమధ్యమునందున్న నలడా
ది పంబంధియగు నుకారంబునకు
ను-తదాద్యర్థకములయందున్నపువ
ర్ణోకారమునకునులోపంబు వికల్పం
బుగవచ్చును.

౩౪ ప్ర- వీనికిను దాహరణంబె
లేవి.

ఉ- పునుక-పున్కు-చిలుక-చిల్కు-
కడుపు-కడ్పు-చేరుచు-చేర్పు ఆపు

దు-అవు-ఇవుడు-ఇవు-నివుడు-నివు-
కపురము-కప్రము-ఇవి-మొదలైన
వియువాహరణంబులు.

౩౫ ప్ర-పదమధ్యమందున్ననువ
ర్ణమున కెద్దియేనికార్యముగలదా,
ఉ- కలదు.

౩౬ ప్ర-అదియెద్ది.
ఉ- వర్తమానార్థకచవర్ణకంబుప
రంబగునవుడు - నువర్ణమునుకార
మునకులోపంబును. నకారమునకు
పూణాబిందువును వికల్పముగా వ
చ్చును.

౩౭ ప్ర- దీనికినుదాహరణంబు
లేవి.
ఉ- అనుచు-అస్సు-అంచు-వినుచు
విస్సు-వించు-కనుచు-కస్సు- కంచు-
ఇవి-మొదలయినవి-చనునకురాదు.

౩౮ ప్ర-అ ఇ ఉ ఎ ఈనాలుగిం
టికిని లోపంబేశబ్దంబులు పరంబుల
గునవుడువచ్చును.

ఉ- పరిమాణార్థకశబ్దంబులును-ఆ
కుశబ్దమును- అంబాద్యర్థకశబ్దంబు
లునుపరంబులగునవుడు-అఇఉ-ఈ
మాఁటికిని. ఎఁడుపరంబగునవుడు
ఎకారమునకు సహితమునిత్యముగ
వచ్చును.

౩౯ ప్ర- వీనికినుదాహరణంబు
లేవి.
ఉ- పడెఁడు-తూసెఁడు-పోకం
త-ఆవంత-కాసంత-ఇంతేసి-పదేసి
నూఁకేసి-మాకెత్తు-కాణెత్తు-నుడెత్తు

ఇవిపరిమాణార్థకశబ్దంబులు పరంబు
లగునవుడుదాహరణంబులు-పొగా
కు-మామిడాకు-బింతాకు-ఇవిఆకు
శబ్దంబు పరంబగునవు డుదాహర
ణంబులు-పాపమ్మ-బుచ్చమ్మ-సోఘక్
పోలక్క-దేవయ్య-దేవన్న-దేవప్ప
ఇవిఅంబాద్యర్థకంబులు పరంబులగు
నవుడుదాహరణంబులు-గిన్నెఁడు-
దొన్నెఁడు-ఇవి హ్రస్వైకారంబు
నకుఎఁడుపరంబగునవు డుదాహర
ణంబులు.

౪౦ ప్ర- ద్వీరుక్తశబ్దంబులయం
దునేలాగులోపసంధివచ్చును.

ఉ-వానియందు మొదటిశబ్దము
తుదనున్న అ ఇ ఓ ఈమాఁటికిని
అచ్చుపరంబగునవుడు లోపమువ
చ్చును.

౪౧ ప్ర - వీనికి నుదాహరణం
బులేవి.

ఉ - అన్నన్న- ఏసేమి-ఓపెఱా
పెఱా-ఇవి-మొదలయినవియుదాహ
రణంబులు.

౪౨ ప్ర - ఆదేశసంధియనఁగా
నెట్టిది.

ఉ- ఒకవణమునుబోఁగొట్టి మ
ఱియొకవణంబువచ్చుట.

౪౩ ప్ర - ఇదియేయచ్చులకుప
చ్చును.

ఉ-అ-ఉ- ఈరెంటికినివచ్చును.

౪౪ ప్ర-అకారంబున కాదేశం

కుషములకుగనడదవలువచ్చును.

౬ ప్ర-వీనికినుదాహరణంబులేవి.

ఉ-సిరిగలవాఁడు - దానముసేసెను - వరుఁడు డెప్పులాఁడు - తనయిల్లు దారుగతంపర - నిజమువలుకును - ఇవిస్వభూమావభక్తికి నుదాహరణంబులు - నెయుచున్నాడుగదా - వచ్చిరిగదా - నాగుగదా - అపుడుగనియె - ఇపుడు - నేను ఎపుడుదావచ్చెఇవిస్వభూమావభక్తికి నుదాహరణంబులు.

౭ ప్ర-పడవవలుమఱియు నెక్కడవచ్చును.

ఉ-వ్యంజ్య సమాసంబునంబు నుత్తరపాదించుచున్న పరుషములకునువచ్చును.

౮ ప్ర-వీనికినుదాహరణంబులేవి.

ఉ-కూడుగోకలు - కాలుసేతులు - టక్కు - డెక్కులు - తల్లిదండ్రులు ఊరువల్లెలు - ఇవి మొదలయినవి.

౯ ప్ర-పరుషములకుగనడదవలేచ్చటరావు.

ఉ-తెనుఁగుశబ్దములకంఠెఁబరంబులగు తత్పమశబ్దంబులయొక్కపరుషములకురావు.

౧౦ ప్ర-వీనికి నుదాహరణంబులేవి.

ఉ- దొరకరుణించె - సిరిచంచలము - అదిపింకము - ఇది తోయము - అకఁడువరసుదయాగుభు - ఇవి మొదలయినవి.

నముదాయనంధిప్రకరణము.

౧ ప్ర - నముదాయనంధియనఁగానేది.

ఉ - అచ్చుతోఁగూడినహల్లునకు హల్లువరంబగునపుడు వచ్చు లోపముగానియాజేశముగాని నముదాయనంధియనఁబడును.

౨ ప్ర-అదియొచ్చోటనేదివచ్చును

ఉ - మువర్ణకంబునకు పద్మాదులువరంబగునపుడులోపమునుబిందువునువికల్పముగవచ్చును.

౩ ప్ర-దీనికినుదాహరణంబులేవి.

ఉ-భయపడి-భయంపడి- భయముపడి-పదపడి-పదంపడి-పదముపడి సూత్రపట్టినట్టు - సూత్రంపట్టినట్టు - సూత్రముపట్టినట్టు - సంతోషపాటు - సంతోషంపాటు - సంతోషముపాటు - ఇవి మొదలయినవి.

౪ ప్ర-మఱియుదానికనెక్కడనేదివచ్చును.

ఉ,కర్కఛారయ నమానమునండు మువర్ణకమునకు, పుంపు-అనునాడేశములునిత్యముగవచ్చును.

౫ ప్ర-వీనికినుదాహరణంబులేవి.

ఉ-నరనపుమాట - నరనంపుమాట - కనకపుబొమ్మ - కనకంపుబొమ్మ.

౬ ప్ర-మఱియొచ్చోట నముదాయనంధిగలుగు.

ఉ - నమాసంబునం ద్విత్వయశక్తంబులగు- న్ను - ళ్లు - అనువానియొక్క మొదటి నవర లవర్ణంబులకు

వికల్పంబుగలోపంబువచ్చును-వీనికి
కన్నుదోయి-కనుదోయి-కల్లుకుండ
కలుకుండ-ఇవి మొదలయినవి యు
దాహరణంబులు.

౭ ప్ర- మఱియు నెచ్చోటనము
దాయసంధికలుగును.

ఉ- విభక్తిపరంబగునపుడును- న
మాసంబునందును- నామంబులతుది
నున్న- రు-ఱు-ల్లు-మొదలగువానికి
టింట్యానులువచ్చును.

౮ ప్ర-చుల్ల్యాదులనఁగానేవి.
ఉ-రు-ఱు-ల్లు-డు- లి-యి-ఱ్ఱు-
న్ను-ము-ఇవి మొదలయినవి.

౯ ప్ర-టింట్యాదులనఁగానేవి.
ఉ-టి-ంటి-లి-ఇ-ప-ఇవి మొదల
యినవి.

౧౦ ప్ర-వీనికినుదాహరణంబులేవి
ఉ- నీరు-నీటికి-నీటివఱద-ఏఱు-
విటికి- ఏటికాలువ- విల్లు- వింటి
కి- వింటినారి- కూడు- కూటికి- కూ
టికుండ- అంబలి-అంబటికి-అంబ
టిసేళ్లు- నేయి- నేతికినేతిముంత-రా
యి-రాతికి-రాతిబావి-గొట్టుగొట్టి
కి- గొట్టిపట్టెలు-కన్నుకంటికి-కంటి
తుద-మేను-మేనికి-మేనియందము,
ఇవి మొదలయినవి- పవర్ణకము- కొ
న్నియెడల బిందుపూర్వకము గా వ
చ్చును-పాము-పాదపత్రెడు- ఇను
ము- ఇనుపకోల- ఇది విభక్తి పరం
బగునపుడురాదు.

శబ్దపరిచ్ఛేదము.

౧ ప్ర-శబ్దపరిచ్ఛేదమునందెన్ని
ప్రకరణంబులు.

ఉ- అజంతశబ్దప్రకరణంబు-హ
లంతశబ్దప్రకరణంబని రెండు ప్రక
రణంబులు.

అజంత ప్రకరణము.

౧ ప్ర- అజంతశబ్దంబులెన్ని వీ
ధంబులుగలవి.

ఉ- అవ్యయంబులు-నామంబుల
ని రెండువిధంబులుగలవి.

౨ ప్ర- అవ్యయంబులనఁగానే
టివి.

ఉ-ఓ-హా-హౌ-ర-మఱి-కదా-అ
కటా-అయ్యో-కటకట- మర్షూ-భ
శి-అనియాలాగున- విభక్తులును-
లింగంబులును- వచనంబులును లేక
పలుకఁబడునవియవ్యయంబులు.

౩ ప్ర- నామంబులనఁగానేటివి.

ఉ-దేవుఁడు-దేవునికొ- దేవునినే
తకొ-దేవునికొఱకుకొ-అనియాలా
గున లింగవిభక్తివచనములతోఁగూ
డిపలుకఁబడునవి నామంబులు.

౪ ప్ర-నామంబులెన్నివిధంబులు
గలవి.

ఉ-నుహదర్శకములు అనుహదర్శక
ములని- రెండువిధంబులుగలవి.

౫ ప్ర-నుహదర్శకములనఁగానేవి.

ఉ- సీ పశు- జడవాచకంబుల కం
పెనస్యంబులైనవియు-వానివిశేష

1. బహుదంబులును - మహాదర్శకములు.

౬ ప్ర-అనుహదర్శకములనఁగా నేవి.

ఉ- ప్రవాచకంబులును బశువాచకంబులును - జడవాచకంబులును - వాని విశేషణంబులును - అనుహదర్శకములు.

౭ ప్ర-మహాత్ములమీఁదను అనుహాత్ములమీఁదను వచ్చు విభక్తులెన్నివిధంబులుగలవి.

ఉ- ప్రథమ-ద్వితీయ-తృతీయ-చతుర్థి-పంచమి-షష్ఠి-సప్తమి-అని యేడువిధంబులుగలవి.

౮ ప్ర-ప్రథమా విభక్తియొన్నివిధంబులుగలవి.

ఉ- కేవల ప్రథమ - సంబోధన ప్రథమ - అని రెండు విధంబులు గలవి.

౯ ప్ర-ప్రథమా విభక్తివర్ణకంబులెన్ని.

ఉ- దు-ము-భృ-లు-అని నాలుగవర్ణకంబులు.

౧౦ ప్ర-వానిలో నేకవచనంబునందు వచ్చునవి యేవి - బహువచనంబునందు వచ్చునవి యేవి.

ఉ- దు- భృ-ము-ఈమూఁడును - ఏకవచనంబునందు వచ్చును - లు - బహువచనంబునందు వచ్చును.

౧౧ ప్ర-ఆయేకవచనంబులలో మహాత్ములమీఁద వచ్చునది యేది. అనుహాత్ముల మీఁద వచ్చునది యేది. రెంటిమీఁదను వచ్చునది యేది.

ఉ- దు అనునది మహాత్ములమీఁదను - ము అనునది యనుహాత్ములమీఁదను - భృ - అనునది రెంటిమీఁదను వచ్చును.

౧౨ ప్ర-దువర్ణకము-ఎచోచ్చటని త్యము-ఎచోచ్చటవైకల్పికము.

ఉ- కేవల ప్రథమార్థమునందు నిత్యము సంబోధనమునందు వైకల్పికము.

౧౩ ప్ర- దువణకము ఎట్లు వచ్చును.

ఉ- ముందు గాలార్థమస్వార-పూర్ణానుస్వారంబులతో గూడివచ్చును.

౧౪ ప్ర- సంబోధనము నందు శబ్దంబులయొక్క-తుదను- ఏకవచనబహువచనంబులకు నేమేమియాగమంబులు వచ్చును.

ఉ- ఏకవచనంబునకు అదాగమమును - బహువచనంబునకు ఆరాగమమును వీనికి వికల్పము గాదీర్ఘమును వచ్చును.

౧౫ ప్ర-మువణకంబునకుఁ బరేము గా నేను వచ్చును.

ఉ-ము- బు- అను రెండును - హస్త్యంబుకంటెఁ బరము గానున్న మువర్ణకమునకు వికల్పము గావచ్చును.

౧౬ ప్ర- ఆ ము బులు-రెండును వచ్చునపుడు. పూర్వమువణకంబున కేమి వచ్చును.

ఉ-ము-అనునది పరంబగు నపుడు సంశ్లేషమును - బు-అనునది స్వరంబు

గునపుడు పూర్ణబింబువును వచ్చును.

౧౨ ప్ర-ద్వితీయావిభక్తికై స్త్రివర్ణకంబులు.

ఉ-ని-ను-ల-కూర్చి-కుటించి-అయైదువర్ణకంబులు.

౧౩ ప్ర-వానిలో నేవచనంబు నంబును వచ్చునవి యేవి-బహువచనంబునంబును వచ్చునవి యేవి-రెంటును వచ్చునవి యేవి.

ఉ-ని-ను-అనునవి రెండును ఏకవచనంబునంబును వచ్చును-ల-అనునది బహువచనంబునంబును వచ్చును-కూర్చి-కుటించి- అనునవి రెంటును వచ్చును.

౧౪ ప్ర-ని-ను- అనునవి యేలా గునవచ్చును.

ఉ-ఏకత్వముగ వచ్చును.

౧౫ ప్ర- ఆయేకవచనంబులలో నివర్ణకంబెచటవచ్చును- నువర్ణకంబెచటవచ్చును.

ఉ - నామాంతమునందున్నయి కార ఈకారవికారములమీఁద నివర్ణకమును తక్కినచోట్లనువర్ణకమును వచ్చును- మహత్తులమీఁద సర్వత్ర నివర్ణకము వచ్చును.

౧౬ ప్ర-తృతీయావిభక్తికై స్త్రివర్ణకంబులు.

ఉ-తే-తేత-తో-తోడ-అనినాలుగువర్ణకంబులు.

౧౭ ప్ర-వానిలో నేది యేవచనంబునంబును వచ్చును.

ఉ-అన్నియును రెండువచనంబు

లయందు వచ్చును.

౧౮ ప్ర-చతుర్థివిభక్తికై స్త్రివర్ణకంబులు.

ఉ-కయి-కొఱకు-అని రెండువర్ణకంబులు.

౧౯ ప్ర-వానిలో నేవచనంబునంబేది వచ్చును.

ఉ-రెండును-రెంటును-వచ్చును.

౨౦ ప్ర-పంచమివిభక్తికై స్త్రివర్ణకంబులు.

ఉ-వట్టి-వలన-కంటె-అని మూడువర్ణకంబులు.

౨౧ ప్ర-వానిలో నే వచనంబునందేది వచ్చును.

ఉ-అన్నియు రెండు వచనంబులయందు వచ్చును.

౨౨ ప్ర-షష్ఠివిభక్తికై స్త్రివర్ణకంబులు.

ఉ-కి-కు-లో-లోవల-యొక్క-అని యైదువర్ణకంబులు.

౨౩ ప్ర-వానిలో నేవచనంబునందేది వచ్చును.

ఉ-లో-లోవల-ఈ రెండు బహువచనమునందు వచ్చును-తక్కినవి రెండువచనంబులయందును వచ్చును.

౨౪ ప్ర-కివర్ణకంబెక్కడ వచ్చును-కువర్ణకంబెక్కడ వచ్చును.

ఉ-ఇకారాంత ఈకారాంత కారాంతములమీఁద కివర్ణకమును తక్కినవానిమీఁద కువర్ణకమును వచ్చును.

30 ప్ర- నక్షత్రవిభక్తికన్నివర్ణ
కంబులు.

ఉ- అండు- న. అనిరెండువణా
కంబులు.

31 ప్ర- వానిలో నేది యొక్కడ
నేవచనంబునవచ్చును.

ఉ- అండు- అనునది- అన్ని శబ్దంబు
లమీఁద రెండు వచనంబులయందు
వచ్చును- న- అనునదిఉ-కారాంతజ
డవాచకంబుల మీఁద నేక వచనంబు
నందేవచ్చును.

32 ప్ర- రెండువచనంబులయం
దునువచ్చువిభక్తులకు నేక వచనంబు
నఁ బూర్వ్యాగమంబెక్కడ నేమివ
చ్చును.

ఉ- మహాచ్ఛబ్దంబుల మీఁదనావిభ
క్తులకు నేకవచనంబునవికల్పము గా
ని అనునాగమంబువచ్చును.

33 ప్ర- మఱియొద్దియేసిగలదా.

ఉ- ఉ-కార-ము-కారములకుఁబ
రమా గానున్నకువర్ణకంబునకుముం
దుగా నకారాగమమువచ్చును.

34 ప్ర- ఆవిభక్తులకు బహువచ
నంబున నెద్దియేనినాగమము వచ్చు
నా.

ఉ- విభక్తశబ్దములమీఁదలాగమంబు
వచ్చును.

35 ప్ర- అకారాంత మహా ఛ్చ
బ్దంబులకు నన్నివిభక్తులయంభు నే
కార్యమువచ్చును.

ఉ- ఉ-కారంబువచ్చును.

36 ప్ర- దానికీ మహారణంబేది

ఉ- చేవ- అనునది- అకారాంతము
హచ్ఛబ్దంబు - దానికీ- ఉ-కారంబు
రాఁగా- దేవు- అనునదియమహార
ణంబు.

37 ప్ర- దేవు- అనేది ప్రకృతిమీఁ
దఁగేవల ప్రథమయందు రూపంబు తే
లాగు.

ఉ- ఏకవచనంబున దేవణాకము
నుదానిశిముందు పూర్ణా-థా-ను-స్వా
రములును-రాఁగా-దేవుండు - దేవుఁ
డుఅనిరెండురూపంబులు- బహువ
చనంబున - లువణాకము-రాఁగా-
దేవులుఅనిరూపంబు.

38 ప్ర- ఆ ప్రకృతిమీఁదనంబో
ధన ప్రథమయందు రూపంబు తేలా
గు.

ఉ- ఏకవచనంబున దేవణాకము
వికల్పముగాన నదివచ్చునపుడును
రానపుడును- అ-దా-గ-మ-ము-ను-దా-ని
శివికల్పముగా దీర్ఘంబునువచ్చి- దే
వుండ-దేవుండా- దేవుండ- దేవుఁ
డా-దేవ-దేవా-అని యాఱురూపం
బులు-బహువచనంబున లువణాక
కమును ఆ-రా-గ-మ-ంబును-రాఁగా-దే
వులార- దేవులారాయనిరెండురూ
పంబులు.

39 ప్ర- ఆ ప్రకృతిమీఁద ద్విత్
యందు రూపంబు తేలాగు.

ఉ- ఏకవచనంబుననివర్ణకంబువిక
ల్పముగాననదివచ్చునపుడు - దేవు

నికా-అనియరానవుడు దేవుకా-అని
 యును-ఆవచనంబునందే కూర్చికు
 టించి- అనువర్ణకంబులు వచ్చునపు
 దువికల్పముగా - న్యాగమంబునున
 కారాగమసంధియును - వచ్చుటచే
 తదేవునిగూర్చి దేవునిగూర్చి-దేవు
 గూర్చి-దేవుంగూర్చి- దేవునిగుఱిం
 చి-దేవునిగుఱించి-దేవునిగుఱించి
 దేవునిగుఱించి-అనిపదిరూపంబులు -
 బహువచనంబున లవర్ణకము వచ్చి
 దానిమీఁద ప్రతమురాఁగా దేవు
 లకా-అ : యు-ఆవచనమునందేహూ
 ర్చికుఱించివర్ణకములు వచ్చునపుడు
 లాగమంబువచ్చి- దేవులగూర్చి దేవు
 లింగూర్చి-దేవులగుఱించి-దేవులం
 గుఱించి-అనియైదురూపంబులు.

౪౦ ప్ర-ఆ ప్రకృతిమీఁదఁ దృతీ
 యయఁడురూపంబులొగు.

ఉ-వికవచనంబున-చే-చేత-తో
 తోడ- అనువర్ణకంబులు వచ్చునపు
 దు-న్యాగమవికల్పముచేత - దేవుని
 చేకా-దేవుచేకా-దేవునిచేతకా- దే
 వుచేతకా-దేవునితోకా-దేవుతోకా
 దేవునితోడకా- దేవుతోడకా-అని
 యెనిమిదిరూపంబులు - బహువచ
 నంబున అనాల్గు వణకకములువ
 చ్చి- లాగమంబునిత్యముగవచ్చుటచే
 త-దేవులచేకా-దేవులచేతకా- దేవు
 లతోకా- దేవులతోడకా-అనినాల్గు
 రూపంబులు.

౪౧ ప్ర-ఆ ప్రకృతిమీఁదఁజతు

ర్థియండురూపంబులొగు.
 ఉ-వికవచనంబున-కయి కొఱకు
 అనువర్ణకములువచ్చిన్యాగమముని
 కల్పముగ రాఁగా- దేవునికయి-దే
 వుకయి-దేవునికొఱకుకా-దేవుకొఱ
 కుకా-అనినాల్గు రూపంబులు-బహు
 వచనంబున. ఆవర్ణకములువచ్చి-లా
 గమంబునిత్యముగవచ్చుటచేత - దే
 వులకయి-దేవులకొఱకుకా- అనిరెం
 దురూపంబులు-కయికళ.

౪౨ ప్ర-ఆ ప్రకృతమీఁదఁదంబంబ
 మియండురూపంబులొగు.

ఉ-వికవచనంబున-వలన-కంటె
 అనువణకంబులునచ్చుచుండఁగా
 న్యాగమవికల్పముచేత- దేవునివల
 నకా-దేవువలనకా- దేవునికంటెకా
 దేవుకంటెకా - అనినాల్గురూపంబు
 లు-బహువచనంబున ఆవర్ణకంబులు
 వచ్చుచుండఁగా - లాగమంబునిత్య
 ముగావచ్చుటచేత-దేవులకంటెకా
 దేవులవలనకా-అనిరెండురూపంబు
 లు - పట్టితరములు ద్రుత ప్రకృతిక
 ములు.

౪౩ ప్ర- పట్టియనువర్ణకముదేసి
 కివచ్చును.

ఉ-గుణవాచకముల మీఁద హే
 త్వర్థమునందువచ్చును-పట్టితరముగు
 నపుడునాగమసంధి రాఁగాన్యాగమము
 ఁబట్టి-న్యాగమంబుట్టి ఇత్యాదులుదా
 హరణములు.

౪౪ ప్ర- ఆ ప్రకృతిమీఁద ఘషి

యగజురూపంబులేలాగు.

ఉ- ఏకవచనంబు నన్యాయముంబు
రాఁగా-ఇకారాంతమాటచేతఁగివ
ర్ణకంబువచ్చి- దేవునికిఁ-అనియును
న్యాయము రానవుడుఉకారాంత
మాటచేత గువర్ణకంబువచ్చిఅవుడు
న్యాయమువచ్చుటచేత-దేవునకుఁ
అనియును-యొక్క-వర్ణకంబువచ్చు
నవుడు - న్యాయము రాఁగా-
దేవునియొక్క- దేవుయొక్క-అనియు
నునాలుగురూపంబులు - బహువచ
నంబున-లో- లోపల-కు-యొక్క-
అనువర్ణకంబులును వానికి లాగమం
బును వచ్చి- దేవులలోఁ- దేవు
లోపలఁ- దేవులకుఁ- దేవులయొ
క్క-అనినాలుగురూపంబులు-యొక్కై
తరములుఁ ద్రుతప్రకృతికములు.

౪౫ ప్ర- ఆ ప్రకృతినుండన ప్రమి
యందురూపంబులేలాగు.

ఉ- ఏకవచనంబున అందువర్ణకము
రాఁగా-న్యాయముంబువచ్చునవుడు-
దేవునియందుఁ న్యాయముంబురాన
వుడు-నకారాగమసంధివచ్చి- దేవు
నందుఁ-అనిరెండురూపంబులు-బ
హువచనంబున నావర్ణకమే రాఁగా
లాగమంబువచ్చివికల్పముగాసంధివ
చ్చుటచేత- దేవులందుఁ- దేవుల
యందుఁ-అనిరెండురూపంబులు.

౪౬ ప్ర- అకారాంత మహచ్చ
బ్దంబులలో నెక్కడనేమివిశేషంబు.

ఉ- లాంతంబునకు ప్రథమాబహు

వచనంబునందును- ద్వితీయాబహు
వచనంబునందును-రు-ర-వర్ణకంబు
లును - తక్కిన బహువచనంబుల
యందు- రాగమంబునురాఁగా-బా
లురు- బాలురఁ- బాలురచేతఁ-
అనినిశేషంబుగలుగు.

౪౭ ప్ర- వానిలోమఱియునెక్క
డనేమివిశేషంబు- దానిరూపంబులే
లాగు.

ఉ- సురశబ్దంబునకు నన్నివిభక్తు
లయందును-ఏకవచనంబును-ఉకా
రంబును-దేవు-సుగలు-సురలఁ-సు
రలచేతఁ-అనిరూపంబులు.

౪౮ ప్ర- వానిలోఁడద్భుతశబ్దంబు
లకురూపంబు లేలాగు.

ఉ- వానికి- చంబురుఁడు-చంబు
రుఁడు- చంబురులు-అని దేవశబ్దం
బునకుంబోలెరూపంబులు.

౪౯ ప్ర- వానిలోఁడెఱుఁగుశ
బ్దంబులకు నెక్కడనేమివిశేషంబు.

ఉ- వానికినన్నివిభక్తులయందు-
ఏకాదులకు ఉకారమురాదు.

౫౦ ప్ర- ఏకాదిశబ్దంబులనఁగా
నేవి.

ఉ- ఒక్కండు-మగఁడు-అతఁడు
ఇతఁడు- ఎవ్వఁడు-గొల్లఁడు-మను
మఁడు-అబ్బఁడు-అప్పఁడు-మిండఁ
డు-గండఁడు - ఇత్యాదులును-మం
గఁడు-సింగఁడు-గంగఁడు- ఎల్లఁడు
దుల్లఁడు- ఇత్యాదిజన నామంబులు
ను ఏకాదులు.

౧౧ ప్ర-వానిలో నేమిని శేషము.

ఉ- అన్నాదులకుఁ బ్రథమైకవచనలోపమువి శేషంబు.

౧౨ ప్ర-అన్నాదిశబ్దంబులేవి.

ఉ- అన్న-అప్ప-అయ్య-మొదల అయినవి.

౧౩ ప్ర- ఆకారాంతమహచ్చబ్దంబులకునన్ని విభక్తులయండు నేమివి శేషంబగుని గురూపంబులు.

ఉ- అన్ని విభక్తులయండు ప్రవ్వంబురి శేషంబగు కార్యంబు- నిశ్శబ్దంబు-విశ్శబ్దంబు-అనఁ దేవశబ్దంబునకుంబోలెరూపంబులు.

౧౪ ప్ర-ఆకారాంతంబులగునమహచ్చబ్దంబులకుఁ బ్రథమైకవచనంబుదక్కఁ-ఁచి-న విభక్తులయండునంతట నేమి కార్యంబువచ్చును.

ఉ- ప్రథమైక వచనంబునవచ్చుము వర్ణకమును దానిపై వచ్చు-ము-బు-వణకములును-అపుడుపూర్వము వణకమునకు - వచ్చునంక్షేపబిందువులును-తక్కినవిభక్తులయండునన్నిట నాగమంబులుగవచ్చును.

౧౫ ప్ర-అకారాంతామహచ్చబ్దంబగువనశబ్దంబునకుఁ గేవల ప్రథమయండురూపంబులే గాగు.

ఉ-వికవచనంబున-వనము- వనము - వనంబు- అనిపూఁడురూపంబులు- బహువచనంబున-వనములు వనములు-వనంబులు అనిపూఁడురూపంబులు.

౧౬ ప్ర-దానికి సంబోధన ప్రథమయండురూపంబులే గాగు.

ఉ- వికవచనంబున- వనము- వనము-వనమ్ము-వనమ్మాననంబ- వనంబా-అనియాలురూపంబులు-బహువచనంబున-వనములార వనములారా- వనమ్ములార- వనమ్ములారా-వనంబులార - వనంబులారా- అనియాలురూపంబులు.

౧౭ ప్ర-దానికిద్వితీయయండు రూపంబులే గాగు.

ఉ-వికవచనంబున- వనమును- వనమ్మును-వనంబును-వనమును గూర్చి వనమ్మును గూర్చి-వనంబును గూర్చి-వనమును గుఱించి - వనమ్మును గుఱించి- వనంబును గుఱించియని తొమ్మిదిరూపంబులు- బహువచనంబున వనములను వనమ్ములను-వనంబులను వనములఁ గూర్చి-వనమ్ములఁ గూర్చి-వనంబులఁ గూర్చి-వనములఁ గుఱించి-వనమ్ములఁ గుఱించి- వనంబులఁ గుఱించి-అని తొమ్మిదిరూపంబులు.

౧౮ ప్ర-దానికిఁ దృతీయయండు రూపంబులే గాగు.

ఉ-వనము చేక-వనమ్ము చేక-వనంబు చేక - వనము చేతక- వనమ్ము చేతక-వనంబు చేతక-వనము తోక- వనమ్ము తోక- వనంబు తోక- వనము తోడక- వనమ్ము తోడక- వనంబు తోడక-అనిపంజ్రెండురూపంబులు- బహువచనం

బున-వనములచేక-వనములచేక-
వనంబులచేక- ఈలాగేవే తాదివ
ణకంబులయందును-రాఘాఙబం
డ్రెండురూపంబులు.

౧౯ ప్ర-దానిశికజతుర్థియందు
రూపంబులేలాగు.

ఉ-వికవచనంబున-వనముకై-వ
నముకై-వనంబుకై-ఈలాగేకొఱ
కువణకంబునందును రాఘానా
ఱురూపంబులు-బహువచనంబున-
వనములకై-వనములకై-వనంబు
లకై-ఈలాగే-కొఱకువణకంబు
నందును రాఘానాఱురూపంబులు.

౨౦ ప్ర-దానిశికబంచమియందు
రూపంబులేలాగు.

ఉ-వికవచనంబున వనముకం
టైకై-వనముకంటైకై-వనంబు
కంటైకై-అనిఈలాగే-వలన-వర్ణ
కంబునందును రాఘానాఱురూపం
బులు-బహువచనంబున-వనముల
కంటైకై-వనములకంటైకై-వ
నంబులకంటైకై-అనిఈలాగేవలన
వణకంబునందును రాఘానాఱు
రూపంబులు.

౨౧ ప్ర-దానిశికషష్ఠియందురూ
పంబులేలాగు.

ఉ-వికవచనంబున-వనమున
కుకై-వనమునకుకై-వనంబున
కుకై-అనిఈలాగేయొక్క-వర్ణకం
బునందును రాఘానాఱురూపంబు
లు-ఇదియొకారాంతముగానఁగివ

ర్ణకమురాదు వికవచనముగాన-లో
లోపాలురావు-బహువచనంబున-
వనములకుకై-వనములకుకై-వనం
బులకుకై-అనియీలాగే-యొక్క-
లోలోవల-వర్ణకంబులయందును-
రాఘాఙబండ్రెండురూపంబులు.

౨౨ ప్ర-దానిశిక సప్తమియందు
రూపంబులేలాగు.

ఉ-వికవచనంబున-వనమునం
దుకై-వనమునందుకై-వనంబునం
దుకై-అనినాగమమువికల్పముగా
న-వనమందుకై-వనమందుకై-వ
నంబందుకై-అనియీ ఈలాగేనవ
ణకంబునందు-వనమునకై-వన
మునకై-వనంబునకై-అనిరాఘా
ఙదొమ్మిదిరూపంబులు-బహువచనం
బున-వనములయందుకై-వనము
లందుకై-వనములయందుకై-వ
నములందుకై-వనంబులయందుకై
వనంబులందుకై-అనియీఱురూపం
బులు.

౨౩ ప్ర-వానిలో నేమివిశేషం
బు.

ఉ-లాజలు-అక్షతలు-మొదలగు
శబ్దంబులకునన్నివిధక్తులయందుబ
హువచనము మాత్రమేకలదు-ఆ
చ్యోటను-ముఖ్యాద్యాగమంబుల
లేవు.

౨౪ ప్ర-వానిలోమఱియునేమి
నిశేషంబు.

ఉ-కుశ-దర్శ-చరిత్ర-వధ-అను

నని మొదలగు వానికి బ్రథమైకవచనలో పమువచ్చును - తక్కినవిభక్తుల లయందు - ముష్వాద్యాగమంబులు రావు.

౬౫ ప్ర - వానిలోన చ్యేతేనుఁగు శబ్దంబులెన్నివిధంబులుగలవి.

ఉ - వనసమంబులనియు - కుశసమంబులనియు రెండువిధములుగలవి

౬౬ ప్ర - వనసమంబులకుఁ గా ర్యంబులును రూపంబులు నేలాగు.

ఉ - గుట్టము - పల్లము - అందము - చందము - ఆనునవి మొదలగు వనసమంబులకు - వనశబ్దమునకుంబోలెఁ గార్యంబులు రూపంబులు నెఱుఁగునది.

౬౭ ప్ర - కుశసమంబులకుఁ గా ర్యంబులును రూపంబులు నెట్టివి.

ఉ - గోడ - మేడ - కన్నియ - ముత్తైదువ - ఇవి మొదలగు కుశసమంబులకుఁ గుశాదులకుంబోలెఁ గార్యంబులును రూపంబులు నెఱుఁగునది.

౬౮ ప్ర - వానిలో నియాంతంబులగు వనసమంబులకును - కుశసమంబులకును నేమివిశేషంబు.

ఉ - వానికి నన్నివిభక్తులయందు నొకపక్షంబున ఎకారము నొకచో టసికారలోపమును వచ్చున.

౬౯ ప్ర - వానికిను దాహరణంబులేలాగు.

ఉ - ముత్తైయము - ముత్తైము - ముత్త్యము - అని వనసమంబులకును - క

న్నియ - కన్నె - అని కుశసమంబులకు నుదాహరణంబులు.

౭౦ ప్ర - వానిలో దేశ్యంబులగు కత్తళాదిశబ్దంబులకు నెక్కడెక్కడ నేమివిశేషంబు.

ఉ - వానికిను కారంబుగక్కడనక్కీ నమహచ్చబ్ద కార్యంబులు అక్కడక్కడవచ్చును.

౭౧ ప్ర - వానికిను దాహరణంబులేట్లు.

ఉ - కత్తళెఁడు - కైరనిచేతనడిచెఁ - వనమొక్కనిఁజూచెఁ - అని యీ లాగున నుదాహరణంబులు.

౭౨ ప్ర - ఖాంపము - మొదలగు శబ్దంబులకు నేమివిశేషము.

ఉ - వానికి బహువచనంబులయందు నొకపక్షంబున ముష్వాద్యాగమంబులు లోపించి - పూర్వమందున్నయకారమునకు దీర్ఘంబువచ్చు - ఖాంపాలు - ఖాంపాలె - ఖాంపాలచేతె - మీసాలు - మీసాలె - మీసాలకులె - అని యీ లాగున రూపంబులు విశేషంబు.

౭౩ ప్ర - ఆకారాంతామహచ్చబ్దములకు నన్నివిభక్తులయందు నెకార్యంబువచ్చును.

ఉ - వానిలో నెకాక్షరములగు తత్సమశబ్దంబులును దేశ్యంబులును దక్కడక్కడ వానికి నన్నివిభక్తులయందు ప్రాస్వంబువచ్చును.

౧౪ ప్ర - వానికినన్నిటికినేశబ్దం
బులకుంబో లెఁ గార్యములువచ్చును
ఉ - వానికిఁ గుణాదులకుంబో లెఁ
గార్యంబులువచ్చును.

౧౫ ప్ర - వానికినుదాహరణం
బులేగాగు.

ఉ - ట్టై - ట్టైలు - ట్టైను - ట్టై లఁకా -
ట్టైచేత - ట్టై చేతకా - అనియే కాక్ష
రతత్వమంబులకునుదాహరణంబులు
నేజా - నేజాలు - నేజాను - నేజాలకా -
నేజాచేతకా - నేజాలచేతకా - అనిదే
శ్యశబ్దంబులకునుదాహరణంబులు -
వనిత - వనితలు - వనితను - వనితలకా
వనితచేతకా - వనితలచేతకా - అనిత
క్కి - నవానికినుదాహరణంబులు.

౧౬ ప్ర - ఇకారాంతమహదమ
హచ్చబ్దంబులకు నెక్కడెక్కడ నే
మేమివిశేషంబు.

ఉ - వానికిఁ బ్రధస్తైకవచనలోప
మును బహువచనంబులయందునం
తటమకారంబునువచ్చును - నంబో
ధనమునంబు దీర్ఘము వికల్పముగవ
చ్చును - అదాగమంబురాదు - తృప్తి
యాద్యోక వచనంబులయందు న్యా
గమంబురాదు.

౧౭ ప్ర - వానికినుదాహరణం
బులేగాగు.

ఉ - హరి - గిరి - భావి - మోవి - హరు
లు - గిరులు - భావులు - మోవులు - ఓహ
రి - ఓహరి - ఓగిరి - ఓగిరి - ఓహవి - ఓ
హావి - ఓమోవి - ఓమోవి - హరిని - గిరి

ని - బావిని - మోవిని - హరిచేతకా - గిరి
చేతకా - బావిచేతకా - మోవిచేతకా
అని ఈలాగుననుదాహరణంబులు.

౧౮ ప్ర - వానిలోనికారాంతం
బులగునంత్యసాంత్యంబులుగలతె
నుఁ గుశబ్దంబులకు నేమివిశేషంబు.

ఉ - వానియొక్కయసాంత్యమైన
యికారంబునకును బహువచనంబు
ననుకారంబువచ్చును.

౧౯ ప్ర - వానికినుదాహరణంబు
లేగాగు.

ఉ - బలిమి - బలుములు - కలిమి - క
లుములు - చెలిమి - చెలుములు - ములి
కి - ములుకులు - ఇత్యాదులు.

౨౦ ప్ర - వానిలో - డి - లి - టి - వ
ణాంతంబులగు తెనుఁ గుశబ్దంబు
లను నెక్కడనేమివిశేషంబు.

ఉ - వానియొక్కతుదనున్నయికా
రమునకుబహువచనంబులయందు
భావము వికల్పముగవచ్చును - అప్పు
డు - డకారలకారములకు - శకార
మునువచ్చును.

౨౧ ప్ర - వానికినుదాహరణంబు
లేగాగు

ఉ - పొడి - పొళ్లు - పొడులు - అంబలి
అంబళ్లు - అంబళులు - జెట్టి - జెట్టు - జె
ట్టులు - అనిఈలాగుననుదాహరణం
బులు.

౨౨ ప్ర - అలి వణాంతంబుల
లోటిగట్ట్యాదులకు విషయంబులగు
కొడవులి మొదలగువానినిను టికో

స్వీటికినిపిమివిశేషంబు.

ఉ-వానికి బహు వచనంబుల యందుఁ గుదనున్నలివణా మునకు పూణానిండుపుతోఁ గూడిన డాకా రమువచ్చును.

౮౩ వ్ర- వానికి నుదాహరణం బులేలాగు.

ఉ-కొడవలి-కొడవండ్లు-గుద్దలి- గుద్దండ్లు-రోకలి-రోకండ్లు-అటకలి అటకండ్లు-పెండిలి-పెండిండ్లు-ఇ విమొదలయినవి యుదాహరణంబు లు.

౮౪ వ్ర-వానిలో లువణాకము మీఁదలువర్ణకంబెక్కడవచ్చును.

ఉ-మొసళ్లు-నీళ్లు-ఇనిమొద తయినకాన్నిచోట్లవచ్చును.

౮౫ వ్ర-నీనిలో సప్తమి తృతీయా థాములయందుఅకారంబెక్కడవ చ్చును.

ఉ-కొడవలి - మొదలగుశబ్దముల యొక్కఁటింట్యాదులకువచ్చును.

౮౬ వ్ర-వానికి నుదాహరణంబే లాగు.

ఉ-కొడవంటక- రోకటక-ఇవి మొదలైనవియుదాహరణంబులు.

౮౭ వ్ర-ఈకారాంతమహదమ హచ్చబ్దంబులకు నన్నివిభక్తులయం దునేమివిశేషంబు.

ఉ- వానిలో నేకాక్షరతత్సమశ బ్దంబులునుదేశ్యశబ్దంబులును డక్కఁ కత్కి-నవానికి నన్నివిభక్తులయందు

ను ప్రాప్తంబువచ్చును.

౮౮ వ్ర-వానికిరూపంబులేలాగు.

ఉ-వికాక్షరంబులగుశ్రీ-శ్రీ-ధీ శబ్దములు - మొదలగు వానికిసదేశ్య శబ్దంబులగు-గాడీ-లకోఠి- మొదల గువానికిని- య్మ శబ్దనేనా శబ్దముల కుంబోలేను-తక్కి-ననేనానీ- తరుణి శబ్దములు మొదలగు వానికి గొప్ప మునకుంబోలేను- రూపంబులు-ఈ కారాంతములకు- పశ్యేకవచన మునఁగినవణాకమేవచ్చును. శ్రీకౌ ళిత్యాది.

౮౯ వ్ర-ఉకారాంతమహదమ హచ్చబ్దంబులకు నన్నివిభక్తులయం దునేమికార్యంబువచ్చును.

ఉ-మువణాకమువలెఁ బ్రథమై కవచనము నందు వచ్చువునర్ణకమే యిన్నివిభక్తుః యందు నాగమంబు గవచ్చును.

౯౦ వ్ర-వానిలో మహచ్చబ్దంబు లకు నెక్కడనేమివిశేషంబు.

ఉ-ప్రథమైక వచనమునందు నొక పక్షంబున- దువర్ణకమును-సంబో ధనప్రథమై కవచనమునందు నొక పక్షంబున దువణాకాదాగమంబు లునుఓకపక్షంబునవువణాకాదాగ మంబులునుఓకపక్షంబున ప్లభమును విశేషంబు.

౯౧ వ్ర-వానికిరూపంబులేలాగు

ఉ- మహచ్చబ్దంబులకు-గురువు- గురుఁడు-ఓగురుఁడ-ఓగురువ-ఓ

గురువా-ఓగురుఁడ-ఓగురుఁడా-ఓగురు-3-ఓగురుపులార-ఓగురులార-అని-ఈలాగేతక్కి-నరూపంబులును జూడఁదగినవి - అమహచ్ఛబ్దంబులకు-ధేనువు-ధేనువులు-ఓధేనువ-ఓధేనువా-ఓధేనువులార- అని-ఈలాగేతక్కి-నరూపంబులును-జూడఁదగినవి.

౯౨ ప్ర- ఉక్తారాంతంబులగు తెనుఁగుశబ్దంబులకుఁ గార్యంబులు నరూపంబులు నేలాగు.

ఉ-మోము-మోపు-దాపు-వీఁపు ఇవి మొదలగు నాశబ్దంబులకుఁ గుశాదుతకుఁడోలేఁ గార్యంబులును రూపంబులు నెఱుంగునది.

౯౩ ప్ర- వీనిలోను - నువర్ణాంతంబులకు నేమివిశేషంబు.

ఉ-వానినువర్ణమునకు బహువచనంబులయందుఁ గొన్నియెడలబిందువుార్థకమైనకు వణాకమునుగొన్నియెడల లోపమునువచ్చును- కొన్నియెడలరెండునురావు.

౯౪ ప్ర-వానికి నుదాహరణంబు లేలాగు.

ఉ-కొలను-కొలంకులు-కొలఁకులు-కెలను-కెలంకులు-కెలఁకులు-మాను-మాఁకులు-ఇదినవణాకమునకు కువర్ణమువచ్చుటకును దాహరణంబులు-చేను-చేలు-మీను-మీలు-వేను-వేలు- ఇదినవర్ణమువకు లోపమువచ్చుటకును దాహరణంబులు- మేను-మేనులు-కొను-కొనులు- వీను-వీను

లు-ఇవియారెండు రామికిను దాహరణంబులుఇవట-రేను-గోను-శబ్దంబులు-రేఁగు- గోఁగు- అని వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి- వానికి-రేఁగు-రేఁగులు- గోఁగు- గోఁగులు- అని యీలాగే తక్కి-న రూపంబులును జూడఁదగినవి.

౯౫ ప్ర-వానిలోరువర్ణడువణాలువణా టువణాములంతమునందుఁ గలశబ్దములకు నేమివిశేషంబు.

ఉ-వానిరువణా డువణాలువర్ణ టువర్ణములకులులవణాకంబులు-పరంబులగునపుడుఉక్తారలోపమును ఆరేఫడక్తార లక్తారములకు శక్తారమునువికల్పముగవచ్చును.

౯౬ ప్ర-వానికిను దాహరణంబు లేలాగు.

ఉ-గోరు-గోళ్లు-గోళులు-గోరులు-త్రాడు-త్రాళ్లు-త్రాకులు-త్రాడులు-చాలు-చాళ్లు-చాళులు-చాలులు-చెట్టు-చెట్టు-చెట్టులు-అని యీలాగుననుదాహరణంబులు.

౯౭ ప్ర-వానిలోద్విత్వముతోఁ గూడినలువణాకాంతంబులకు నేమివిశేషంబు.

ఉ-వానికి-లు-ల- వర్ణకంబులుపరంబులగునపుడుల్లువణాకమునకుఁ బూర్ణబిందువుార్థకమైన డువర్ణమును- ఆ డువర్ణముయొక్క-యుక్తారమునకులోపమునువికల్పముగవచ్చును.

౯౯ ప్ర-వానికినుదాహరణంబు
లేలాగు.

ఉ-విల్లు- చిండ్లు- చిండులు-విల్లు
లు-చిండ్లకొ-చిండులకొ-విల్లులకొ-
చిండ్లచేతకొ- చిండులచేతకొ-విల్లు
లచేతకొ-అనియాలాగే-ముల్లు-ప
ల్లు-మొదలగువానికి సుదాహరణం
బులు.

౯౯ ప్ర-వానిలో ఆల్పాదులకు
వేమివిశేషంబు.

ఉ-వానితుదనున్నలువణకమున
కు-లు- లవర్ణకంబులుపరంబులుగు-
వపుడుచిండుపుతోఁగూడిన దువర్ణ
కమును ఆదువణకముయొక్కయ
కారమునకులోపమును నిత్యముగ
వచ్చును.అపుడాలులవర్ణకములకు-
చురవణకములువచ్చును.

౧౦౦ ప్ర - వానికినుదాహరణం
బులేలాగు.

ఉ - ఆలు-ఆండ్రు-ఆండ్రకొ-
కొలాగే-జవరాలు-కోడలు- చెల్లె
లు-వాఁడు-నీళ్లు-నీళ్లు-కాఁడు- ఇ
విమొదలగువానికినిరూపంబులు.

౧౦౧ ప్ర-వానిలో లువర్ణకము
మీఁదవెండియు లువణకంబెక్క
డవచ్చును.

ఉ-లువర్ణకము పూర్వవణక ము
తోసంక్షిప్తముగు నపుడుకొన్నియెడ
లవెండియులువర్ణకంబు వికల్పముగ
వచ్చును.

౧౦౨ ప్ర-వానికి సుదాహరణం

బులేలాగు.

ఉ-పండ్లులు- విండ్లులు- ముండ్లు
లు-వీళ్లులు-ఇవిమొదలయినవికొన్ని
యెడలఁజూడఁదగినవి.

౧౦౩ ప్ర-వానిలో మఱియు న
క్కడనేమివిశేషంబు.

ఉ-వానిలోఁగొన్నిటికి-న-అనుభ
భక్తియందు-ఉకొ-అనుదానికిలో
మురాఁగా-చోటకొ- మీఁదకొ-ఁ
రకొ-నదుమకొ-అనివిశేషంబు.

౧౦౪ ప్ర-వానిలో మఱియు న
క్కడనేమివిశేషంబు.

ఉ-టింట్యాదులకు విషయంబుల
గువానిటికి నప్తమీత్యత్రీయాధ ముల
యందునకారంబువిశేషంబు.

౧౦౫ ప్ర-వానికి సుదాహరణం
బులేలాగు.

ఉ-మింటకొ-కంటకొ-వింటకొ-
ముంటకొ-పంటకొ-ఇవిమొదలయి
నవియుదాహరణంబులు.

౧౦౬ ప్ర-ఉకారాంతశబ్దంబు
లకునన్నివిభక్తులయందు నేమివిశే
షంబు-

ఉ-వానిలో దేశ్యశబ్దంబులును.వి
కాక్షరతత్పమశబ్దంబులునుదక్కఁద
క్కి-నవానికిప్రస్వరంబువిశేషంబు.

౧౦౭ ప్ర-ప్రస్వరమువచ్చిన శ
బ్దంబులకురూపంబులేలాగు

ఉ-కరభోరూ- నధూ-మొదలగుశ
బ్దంబులకుధేనుశబ్దంబునకువలె రూ
పంబులు.

౧౦౮ ప్ర-ప్రాస్వంబు రానిదే శ్య శబ్దంబులకును-వికాక్షరంబులకునురూపంబులేలాగు.

ఉ-ప్రాస్వంబురానిశాలూ మొదలగు దేశ్యశబ్దంబులకును - వికాక్షరంబులగు ఘా శబ్దము మొదలగు వానికిని గాడీశబ్దమునకువలెరూపంబులు.

౧౦౯ ప్ర-వానిలో ఘాశబ్దంబునకునేలాగురూపంబులు.

ఉ-దానికి భవియననది ప్రకృతిగానదానికి సికారాంతంబగుగిరిశబ్దమునకువలెరూపంబులు.

౧౧౦ ప్ర-ఋకారాంత శబ్దంబులెన్నివిధంబులు గలవి.

ఉ-అవిధాత్రాదులు-విధాత్రాదులనిరెండువిధంబులుగలవి.

౧౧౧ ప్ర-అవిధాత్రాదులకురూపంబులేలాగు.

ఉ-వానియొక్క ఋకారంబునకున్నవిభక్తులయందు నాకారంబువచ్చి దానికి ప్రాస్వంబు రాఁగా-భ్రాత-భ్రాతలు-కర్త-కర్తలు-అవిభక్తాదులకువలెరూపంబులు-

౧౧౨ ప్ర-విధాత్రాదులకురూపంబులేలాగు.

ఉ-వానికి సైక పక్షంబుననవిధాత్రాదియగు భ్రాతృశబ్దమునకువలెను - ఒకపక్షంబుననకారాంతమహచ్చబ్దంబగు దేశ్యశబ్దమునకువలెనురూపంబులు.

౧౧౩ ప్ర-వానికి నుదాహరణంబులేలాగు.

ఉ-విధాత - విధాతలు- అనునివి మొదటిపక్షమునందును- విధాత్యంతు-విధాత్యలు-విధాత్యనికా-విధాత్యకా-నిధాత్యనిచేతకా - విధాత్యచేతకా - విధాత్యనకుకా-విధాత్యనికాకా - విధాత్యనియందుకా - విధాత్యనందుకాఅనునవిరెండవపక్షమునందునుదాహరణంబులు.

౧౧౪ ప్ర-అజంతంబులలో నేశబ్దంబుల ప్రసిద్ధంబులు.

ఉ - ఋకారాంతల్కారాంతల్కారాంతపికారాంతంబుల ప్రసిద్ధంబులు.

౧౧౫ ప్ర-వికారాంతంబగురైశబ్దంబునకురూపంబులేలాగు.

ఉ-దానికి నన్నివిభక్తులయందు నోకారంబువచ్చి-రో-రోచేతకా-అనికుశాదులకువలెరూపంబులు.

౧౧౬ ప్ర-ఓకారాంతంబగుగోశబ్దంబునకురూపంబులేలాగు.

ఉ-దానికి నన్నివిభక్తులయందును పువణకాకమువచ్చి-గోపు-గోపులు అని ధేనుశబ్దంబునకువలెరూపంబులు.

౧౧౭ ప్ర-ఔకారాంతంబగునాశబ్దంబునకురూపంబులేలాగు.

ఉ-దానియొక్క ఔకారమునకునన్నివిభక్తులయందును-అవఅనునాదేశంబువచ్చి-నావ-నావలు-నా

వచేతన - అనికుశాదులకు వలెరూపంబులు.

౧౧౮ ప్ర-బౌకారాంతంబగు

హౌశబ్దంబునకురూపంబు లేలాగు.

ఉ-దానికి- స్థా-స్థాచేతన-అని కుశాదులకువలె రూపంబులు.

అజంత ప్రకరణమునమాప్తము.

హాలంత ప్రకరణము.

౧ ప్ర-హాలంతశబ్దంబు తెన్నివిధంబులుగలవి,

ఉ- అగుణవద్దణ ప్రవిష్టంబులు- గుణవద్దణ ప్రవిష్టంబులు- ఉభయగణ ప్రవిష్టంబులని- మూడువిధంబులుగలవి.

౨ ప్ర-వానికి నజంతంబు లకువలె మహదనుహచ్ఛేదంబులును విభక్త్యాదికార్యంబులుగలవా.

ఉ-కలప్త.

౩ ప్ర-అగుణ వద్దణ ప్రవిష్టంబులు తెనుగువిభక్తులకుముందుగా నేలాగుననిల్చియుండును.

ఉ-సంస్కృత ప్రథమైకవచనాంతంబులతోననుంబులుగానుండును.

౪ ప్ర-వానికినిల్చి విభక్తులయందు నేమివిశేషకార్యంబువచ్చును.

ఉ-వానితుదనున్న హల్లులకునన్నిటికినన్నివిభక్తులయందు ద్వితోవ్యత్యంబులువచ్చును-దీర్ఘముమీదనున్న యాహల్లులకు ద్విత్యము మాత్రముకొన్నియెడలరాదు.

౫ ప్ర-వానిలోద్విత్వముగలవానికినిద్విత్వము లేని వానికినేమి విశేషకార్యంబు.

ఉ-ద్విత్వముగల వానికిఁ బ్రథమైకవచనలోపమువచ్చును-ద్విత్వము లేనివానికిఁ గొన్నియెడల ప్రథమైకవచనలోపము రాదు.

౬ ప్ర-వానికిను దాహరణంబులేలాగు.

ఉ-ఇంద్రజిత్తు-భూభృత్తు-ఉపానత్తు-విరాట్టు-కకుష్ప-మరుత్తు-వాక్కు-వాకు- ఇవి మొదలయినవి ప్రథమైకవచనలోపము గలవానికి నుదాహరణంబులు - ప్రశానుఁడుభావానుఁడు-హనుమానుఁడుఇవి మొదలయినవి లోపమురానివానికినుదాహరణంబులు.

౭ ప్ర-గుణవద్దణ ప్రవిష్టంబులు తెనుంగువిభక్తులకుముందుగా నేలాగుననిల్చియుండును.

ఉ- సంస్కృతద్వితీయైక వచనాంతంబులతో ననుంబుగా నిల్చియుండును.

౮ ప్ర-వానికిఁ గార్యంబులు రూపంబులు నేలాగు.

ఉ-వానికి నజంతంబులకు వలెషహత్వామహత్వభేదము వేతడువక్తకము వణకాకాదికార్యంబులు వచ్చును.

౯ ప్ర-వానికి నుదాహరణంబులేలాగు.

ఉ-అనన్ద్యాహము = అనన్ద్యాహములు-గుణవంతుఁడు- గుణవంతులు-ఇత్యాదులు దాహరణంబులు.

౧౦ ప్ర-ఉభయగణ ప్రవిష్టంబు లేలాగుననుండును.

ఉ-అగుణవద్దణ ప్రవిష్టంబులవలెను-గుణవద్దణ ప్రవిష్టంబులవలెనుండును.

౧౧ ప్ర-వానికిను దాహరణంబు లేలాగు.

ఉ-హనుమానుఁడు-హనుమంతుఁడు- భగవానుఁడు- భగవంతుఁడు-ముత్స్విక్కు- బుత్స్విజుండు-ఇత్యాదులు దాహరణంబులు.

౧౨ ప్ర-హలంతంబులలో నెక్కడ హల్లునకులోపంబువచ్చును.

ఉ-పయోగణవ్యతిరిక్తంబులయిన నకారాంతంబులకు మఱికొన్నిటికిని దుదనున్న హల్లునకునన్నివిభక్తులయందు వికల్పము గా లోపమువచ్చును.

౧౩ ప్ర-వానికిను దాహరణంబు లేలాగు.

ఉ-తేజము-తేజస్సు-మనము-మనస్సు-శిరము- శిరస్సు-ధనువు-ధనుస్సు-ఆయువు-ఆయుస్సు- ఇత్యాదు బుపయోగణవ్యతిరిక్తంబులయిన నకారాంతంబులకు నుదాహరణంబులు-జగము-జగత్తుఇత్యాదులన్యంబులకును దాహరణంబులు.

౧౪ ప్ర- ఆత్మకౌశబంబునకును

ఇమనంతంబులైన మహిమాదిశబ్దంబులకును రూపంబులేలాగు.

ఉ-వానియొక్క-తుదనున్న అన్ అనుదానికినన్నివిభక్తులయందు సుకపక్షంబున ఆకారంబువచ్చి క్తుశాదులకువలెను మఱియొకపక్షంబున ప్రాన్వంబువచ్చి వనశబ్దమునకువలెను రూపంబులు.

౧౫ ప్ర- వానికిను దాహరణంబు లేలాగు.

ఉ-ఆత్మ-ఆత్మలు-మహిను-మహిమలు-గరిమ-గరిమలు-లఘిమ-లఘిమలు-అని మొదటిపక్షమునందును- ఆత్మము- మహిమము-గరిమము-లఘిమము-అని రెండుపక్షమునందును దాహరణంబులు. ఈపక్షమునందు-ఆత్మకౌశబ్దమునకు మహత్వవిహక్షచేత- ఆత్మఁడు-ఆత్మనిచేతకౌ- అని యును రూపంబులుగలవు.

౧౬ ప్ర- రాజకౌశబంబునకు రూపంబులేలాగు.

ఉ-దానియొక్క-అకౌ-అనుదానికి ఉకారంబువచ్చి- రాజౌ-రాజౌలు- రాజౌచేతకౌ- అని కుశాదులకువలె రూపంబులు.

౧౭ ప్ర- అన్నచ్చబ్దారకంబగు నా అనుదేశ్యశబ్దంబునకును దానికిఁ బరంబులు గావచ్చు విభక్తులకు నెక్కడెక్కడనేమివిశేషంబులు.

ఉ-దానికిఁ బ్రధమయందు వికారమును దానినకారంబునకు బహువ

చనంబులయందు మకారమును-దా
నికింబరంబులు గానున్న ప్రథమైకవ
చనబహువచనంబులకుఁ గ్రమంబు
గా-ను-ము- అనువర్ణకంబులు నుద్వి
తీయైకవచనంబులకుఁ గ్రమముగా-
ను-న్న-ము-ము అనువర్ణకంబులు
ను అపుడు దానికి ప్రాస్వమును ఆదే
శంబుగవచ్చును-తృతీయాది బహువ
చనంబులందు లాగమంబు రాదు.

౧౮ ప్ర - దానికిను దాహారణం
బులేలాగు.

ఉ - నేను - మేము - ననుక - న
న్నుక - మముక - మముక - నాచే
తక - మాచేతక - అని యిం లాగున
ను దాహారణంబులు.

౧౯ ప్ర - యుష్ట చ్చబ్దాథకం
బగు-నీ-అను దేశ్యశబ్దంబునకుండా
నికింబరంబులు గానున్న విభక్తులకు
నేక-డనేమివి శేషంబులు.

ఉ - దానినకారంబునకు బహువ
చనంబులయందు మకారమును దా
నికింబరంబులు గావచ్చు ప్రథమైకవ
చనబహువచనంబులకుఁ గ్రమంబు
గా-పు-రు- అనువర్ణంబులు నుద్వి
యైకవచనబహువచనంబులకుఁ గ్ర
మంబుగా-ను-న్న-ము-ము-అనువ
ర్ణకంబులును-అపుడు దానికి ప్రాస్వ
మును- ఆదేశంబుగవచ్చును- షష్ఠి
యందుఁ గివర్ణకంబును దృతీయాది బ
హువచనంబులయందు లాగమంబు
నురావు.

౨౦ ప్ర - దానికిను దాహారణం
బులేలాగు.

ఉ-నీవు-మీరు-నినుక-నిన్నుక-
మిముక-మిమ్ముక-నీచేతక-మి
చేతక-నీకొఱకుక-మి కొఱకుక
షష్ఠియందు-నీకుక-మికుక-అని
యు దాహారణంబులు.

౨౧ ప్ర - ఆత్మేశబ్దార్థకంబ
గు-తా-అను దేశ్యశబ్దంబునకు నెక్క
డెక్క-డనేమిమివి శేషంబు.

ఉ- దానికింబరంబులగు ప్రథమా
ద్వితీయాసంబంధులైన యేకవచన
బహువచనంబుల యందుఁ గ్రమం
బుగా నుష్ట చ్చబ్దంబులకు వలె
ను-తృతీయాదివిభక్తులయందు దా
నికి ప్రాస్వమును- వచనద్వయంబు
నందుఁ గ్రమముగా నకార మకా
రాగమంబులు నువచ్చును.

౨౨ ప్ర - దానికిను దాహారణం
బులేలాగు.

ఉ - తాను - తారు-తేనుక - త
న్నుక - తముక - తమ్ముక - తనచే
తక - తమచేతక - తనకొఱకుక - త
మకొఱకుక - ఇత్యాదు లు దాహర
ణంబులు.

౨౩ ప్ర - ఉభయార్థవాచకంబై
నిత్యబహువచనాంతంబగు-మన-ఆ
ను దేశ్యశబ్దంబునకు నేమేమివి శే
షంబులు-దీనికిం బ్రథమాబహువచ
నంబునఁ దాము అని యు రూపంబుగ
లదు.

ఉ-దానికిఁ బ్రథమాబిహువచనంబునందు-మువర్ణకమును-ద్వితీయాబహువచనంబునందు లవణాకమును-త్క-న కిబహువచనంబులయందు లాగమాభావమునువిశేషంబులు.

౨౪ ప్ర-దానికినుదాహరణంబులేలాగు.

ఉ - మనము-మనలక్ష-మనచేతక్ష-మనకొఱకుక్ష-ఇత్యాదులుదాహరణంబులు.

౨౫ ప్ర-అచ్చతేనుఁగుశబ్దంబులయందు నెట్టికాలంతంబులున్నవి.

ఉ-కొన్నియుకారాంతేకారాంతంబులంత్యవణములోపించిప్రథమైకవచన బహువచనమాత్రంబున హలంతంబుగానున్నవి.

౨౬ ప్ర - దానికినుదాహరణంబులేలాగు.

ఉ- కన్ దెఱిచి-చన్ గుడిచి-కన్ ద్రా వి-విల్ పూసి-పేర్ వాడి-గోర్ మోసి-ఇత్యాదులును-పందిళ్ వేసి-అంబళ్ గాఁచి-ఇత్యాదులునుదాహరణంబులు.

హలంత ప్రకరణమునమాప్తము, ఇదిశబ్దపరిచ్ఛేదము,

కారకాదిపరిచ్ఛేదము.

౧ ప్ర - కారకాదిపరిచ్ఛేదమునందు నెన్నిప్రకరణంబులు.

ఉ - విభక్తిప్రకరణంబనియు-సమాసప్రకరణంబనియు- మిశ్రప్ర

కరణంబనియును మూఁడు ప్రకరణంబులు.

విభక్తి ప్రకరణంబు.

౧ ప్ర-విభక్తిప్రకరణంబనఁగా నెట్టిది.

ఉ-విభక్తులకునధామునుచేలుపుటయును - వానికివ్యత్యాసమునుచేలుపుటయును-విభక్తిప్రకరణంబనఁబడును.

౨ ప్ర-ఏయే యర్థమునందు నేయేవిభక్తివచ్చును.

ఉ-నామార్థమునందునుసంభోధనమునందునుబ్రథమయును-కర్తార్థమునందుద్వితీయయు - కర్తృకరణార్థములయందుఁదృతీయయు-సంప్రదానార్థమునందును-తాదర్థ్యమునందును - చతుర్థియు- ఆపాదానార్థమునందుఁబంచమియు-సంబంధార్థమునందుషష్ఠియు-అధికరణార్థమునందుసప్తమియువచ్చును.

౩ ప్ర - కూర్చిక్వీతీయ యేయర్థమునందువచ్చును.

ఉ- కమఁ ప్రవచనీ యాధామునందువచ్చును-దానికె-జపముఁగూర్చివషిఁంచెను - ఆనునది. మొదలయినవియుదాహరణంబులు.

౪ ప్ర-తో-తోడ- అనుత్పతీయ శేయర్థమునందువచ్చును.

ఉ-సహార్థమునందువచ్చును-దానికెఱు త్రు నితోడవచ్చెనుదండ్రీయ

నునది మొదలయినది యుదాహరణంబులు.

౧ ప్ర-పట్టియనుపంచమియెక్కడవచ్చును.

ఉ-గుణయాపమగు హేతువును జెప్పవలయును. దానిని జ్ఞానముచిట్టిము క్షుండంబు జాడ్యముచిట్టిబద్ధండు - ఇవి మొదలయినవియుదాహరణంబులు.

౨ ప్ర-కంటె-అనుపంచమియెక్కడవచ్చును.

ఉ-అన్యార్థకంబులును సమీపార్థకంబులునుదిగ్వాచకంబులును మొదలగుశబ్దంబులతో నన్వయించు శబ్దంబులమీదవచ్చును-దానికిఘటంబుకంటె నన్వయముపటంబు ఊరికంటె చేరువవనంబు-గ్రామముకంటె తూరువునగరంబు-ఇవి మొదలయినవియుదాహరణంబులు.

౩ ప్ర-లో-లోపల- అనుపఃశులు వియభా-మునందువచ్చును.

ఉ-ఒకగుంపునుండియొకవస్తువును నెఱువఱిచి చెప్పటయందువచ్చును-దానికి - ఆవులలోనల్లావుపాలిచ్చును - భృత్తులలోపలరంగడున మఱుండు - ఇవి మొదలయినవియుదాహరణంబులు.

౪ ప్ర-విషయ నిమిత్తాదినస్తములువియర్థమునందువచ్చును.

ఉ - విషయనిమిత్తాస్యర్థములయందువచ్చును-వానికి ఈశ్వరుని

షయముభక్తి-చర్తమునిమిత్తమువులినిజంపెను-గొల్లండావును బితుకంగవచ్చె-అనియుదాహరణంబులు.

౫ ప్ర-విభక్తులనువ్యత్యాసమెట్టిది ఉ-ఒకవిభక్తితనచోటువిడిచి-చిటియొక చోటవచ్చుట విభక్తి వ్యత్యాసము.

౧౦ ప్ర-స్త్రధమతనచోటువిడిచి మఱియేచోటవచ్చును.

ఉ-ద్వితీయాధమునందువర్తింనుచున్నజడవాచకంబులమీదవచ్చును.

౧౧ ప్ర-దానికినుదాహరణంబులేలాగు.

ఉ-రథమెక్కెను- వనముచూచెను - ఇవి మొదలయినవి యుదాహరణంబులు.

౧౨ ప్ర-ద్వితీయతనచోటువిడిచిమఱియొక్కడవచ్చును.

ఉ-జడవాచకంబులనుండద్యతీయాస్తప్య్యర్థములయందువచ్చును-

౧౩ ప్ర-దానికినుదాహరణంబులేలాగు.

ఉ-హేతినినఱికెను-ఇదితృతీయాధమునందు- ద్వారకనున్నవాడు-ఇదిస్తప్య్యర్థమునందు- ద్వితీయవచ్చుటకునుదాహరణంబులు.

౧౪ ప్ర-మఱియునే విభక్తులు వ్యత్యాసము గావచ్చును.

ఉ-అన్నివిభక్తులు సొక్కొక్కదిక్కునవ్యత్యాసము గావచ్చును.

౧౫ ప్ర-వానికినుదాహరణంబు

లేలాగు.

ఉ- దేవుడు నాకు వరమిచ్చెన్- ఇ
చటఁ జతుర్థ్యధామమునందు షష్ఠీ-శి
రమునగురు హుడుకలువహించితి- ఇ
చటఁ దృతీయార్థమునందు నస్తమి-
గొల్లఁడువనమే గెను - ఇచట షష్ఠ్య
ధామమునందు ప్రథమ - సుఖముం
డెన్ - ఇచటఁ దృతీయార్థమునందు
ప్రథమ- ఈలా గెతక్కిన వానికెఁబ్ర
యోగములు తెలియఁదగినవి.

ఇదివిభక్తిప్రకరణము.

సమాస ప్రకరణము.

౧ ప్ర- సమాస ప్రకరణంబు నఁగా
నెట్టిది.

ఉ - సమాసంబులను వానికేవచ్చు-
కార్యంబులను దెలుపునది సమాస
ప్రకరణంబు.

౨ ప్ర- సమాసంబు నఁగా నేది.

ఉ- అనేకపదములుగలసి యేకప
దముగా నొటనమాసంబు.

౩ ప్ర- సమాసంబులెన్నివిధములు
గల్గివి.

ఉ - ద్విగు సమాసంబనియొకర్క
ధారయసమాసంబనియొక - తత్పురు
ష సమాసంబనియొక - ద్వంద్వసమా
సంబనియొక - బహువ్రీహిసమాసంబ
నియొక - ఉత్తరపదలోపసమాసంబని
యొక - రూపకసమాసంబనియొక - మతు
స్పమాసంబనియొక - తొమ్మిది విధం
బులుగలవి.

౪ ప్ర - ద్విగు సమాసంబెన్నివి

ధంబులుగలవి.

ఉ- ఏకపదనాంతద్విగువనియును
బహుపదనాంత ద్విగువనియును -
రెండువిధంబులుగలవి.

౫ ప్ర - వానికిను దాహరణంబు
లేలాగు.

ఉ- ఇరు దెస- ఇరుగడ- ఇరువంక-
ముచ్చిచ్చు- ముక్తాక- మువ్వన్నె-
ముస్త్రొద్దు- ముత్రోవ- ఇవియేకప
దనాంతద్విగుపులు - ముజ్జగంబు
లు- ముల్లోకంబులు- నలు దెసలు ఇవి
బహుపదనాంతద్విగుపులు.

౬ ప్ర- కర్క ధారయంబునకును
దాహరణంబు లేలాగు.

ఉ- చిగురుటాకులు- కలుకుటమ్ము
లు- పండువెన్నెల- నల్లగులువ- తెల్లద
మ్మి- నల్లనివాఁడు- నల్లనియది- ఇవిక
ర్క ధారయసమాసంబులు.

౭ ప్ర- తత్పురుష సమాసంబునకు
ను దాహరణంబు లేలాగు.

ఉ- మల్లపువ్వు- కోకచెఱఁగు- మా
మిడిచిగురు- పట్టుపుట్టుముదాల్పు-
నెలతక్కువవాఁడు- గొంగయలుకు-
మాటనేర్పరి- ఇవి తత్పురుష సమాసం
బులు.

౮ ప్ర- ద్వంద్వసమాసంబునకును
దాహరణంబు లేలాగు.

ఉ- తల్లిదండ్రులు- అన్నదమ్ములు
అత్తమామలు- కాయగూరలు- ఇవి
ద్వంద్వసమాసంబులు.

౯ ప్ర- బహువ్రీహిసమాసంబు

లెట్టివి.

ఉ - ఆలరువిల్లుండడు-కమ్మవిల్లుండడు-కుక్కంటిపండు-చలి వెలుంగు-వేడివెలుంగు-ఇవి బిమ్మచ్రీమా సమానంబులు.

౧౦ ప్ర- ఉపమాన సమానంబులెట్టివి.

ఉ - పండుమోవి-చిగురుమోవి-ఇవియుపమానసమానంబులు.

౧౧ ప్ర- ఉ త్రమపదలోపసమానంబులెట్టివి.

ఉ-జవ్వాదిసెట్టి-చనుపాలరామక్క-వంటలరంగమ్మ-ఇవియు త్రరపదలోపసమానంబులు.

౧౨ ప్ర-రూపకసమానంబులెవి.

ఉ - కేలుదమ్మి-మోముదామర-కేలుచిగురు-మోవిపండు-మైదీగ-చెక్కుటద్దము-కన్నుగలువ-కొనుమిమ్మ-ఇవిరూపకసమానంబులు.

౧౩ ప్ర-మతుప్పమాసంబులెవి.

ఉ-తావిమొల్ల-వలపుగంధపొడి-ఇవిమతుప్పమాసంబులు.

౧౪ ప్ర- ఈసమాసంబులొక్కొక్కటియొన్నివిధంబులుగలవి.

ఉ- సమాసంబనియు-సమాసకంబనియు - మిశ్రసమాసంబనియు మూడువిధంబులుగలవి.

౧౫ ప్ర-సమాసమనఁగానేది.

ఉ- కేవలసంస్కృతంబులసమాసము- సమాసము-రాజపురుషుండ-లక్ష్మీవల్లభుండ-ఇత్యాదులు.

౧౬ ప్ర-సమాసకంబనఁగానేది.

ఉ- తెనుఁగుపదములుమాత్రము గలసినదినమాసకంబు.

౧౭ ప్ర-అదియొన్నివిధంబులుగలది-వానికినుదాహరణంబులొగా.

ఉ-లుక్కమాసకంబనియు నలుక్కమాసకంబనియు రెండువిధంబులుగలది-అందులోఁ గైదుపుదారి-రాచోపట్టి-రాచోకొమరుండ- ఇవి లుక్కమాసంబునకును-ఊరఁబంది-ఊరఁబిచ్చిక-నాచేతిపోరు-ఇవి యలుక్కమాసకంబులకునుదాహరణములు.

౧౮ ప్ర-మిశ్రసమాసంబనఁగానేది-దానికినుదాహరణంబేది.

ఉ- సంస్కృతశబ్దములుండెనుఁ గుశబ్దములుంగలసినది మిశ్రసమాసంబు- దానికి-పద్మాకరపుతావిచెలుపు- సర్వైశ్వర్యలక్ష్మీవెలపు- గట్టుదొరపట్టి రామణీయకము- అనియుదాహరణంబులు.

౧౯ ప్ర-సంస్కృతపదములుండెనుఁగుపదములుంగల సెడి కర్తృధారయసమాసమునందు సెట్టి యాంధ్రపదముగతియును-దానికినుదాహరణంబులెవి.

ఉ- ఆరక్షరములవఱకుండెనుఁగుపదములొక్కధారయమునరదుఁ బూర్వపదంబై కలియును- వేడిమి యూఖంబులు-వాఁడిపాణంబులు-కలికిభుజంగకన్యలు-వేలుపువీరభట వ్రంబులుఅనియుదాహరణములు.

అం ప్ర - ఈనమానంబునా శ్రయించుకొని - యేకార్యంబులు వచ్చును.

ఉ - కొన్నియెడలనమాసాంతకార్యంబులునుగొన్నియెడల టింట్యాదివికారంబులునువచ్చును.

అం ప్ర - వానికిను దాహరణంబులేలాగు.

ఉ - అలరువిల్లుడు - కమ్మవిల్లుడు - ఇవటందకారము - తమ్మిచ్చూని ఇవటఇకారము - నలువ - ఇవట ప్రాస్వము - ఇట్టివి నమాసాంతవిధులు - మేటిమునిరాజు - బ్రహ్మ దండపుత్రులు - ముక్కంటిపండులు - తెలిదమ్మికంటికామిని - పుట్టినంటినంపన పెంపు - అత్తింటిసాఖ్యలక్షిసాంపు - కలువకంటికటాక్షపుంగవులు - ఇట్టియెడలటింట్యాదివికారంబులు ఇవి సంధిపరిచ్ఛేదమునందుఁజెప్పబడినవి.

అం ప్ర - నమానంబున ఋకారమునకురవణంబెక్కడవచ్చును.

ఉ - మాత్రశిత్పథావము - అనునిది మొదలగు దండ్య నమానమునగు - పూర్వవదాంతమునందున్న ఋకారమునకువచ్చును.

అం ప్ర - నమానమునందు షస్థి - ద్వితీయవలె నెక్కడనుండును.

ఉ - తత్పురుషనమానమునందు షస్థి ద్వితీయవలె నుండును - దానికిఁ బేపునిగుణములు - దేవుగుణములు.

ముద్దులపడలి - కలుములపడలి - ఆసయుదాహరణంబులు.

అం ప్ర - ఆ - ఈ - వి - అను దేశ్యశబ్దంబులు విచ్చటఁదాము ప్రాస్వమును బొందును.

ఉ - కర్త ధాగయనమానమునందునా శబ్దములు ప్రాస్వమును వికల్పముగా బొందిమీఁదిహల్లులకు ద్విత్యమును గలుగఁజేయును - దానికి - అక్షాలము ఆకాలము - ఇక్షాలము - ఈకాలము ఏక్షాలము - ఏకాలము - అనియుదాహరణంబులు.

ఇదినమాన ప్రకరణము.

మిశ్ర ప్రకరణము.

అం ప్ర - మిశ్ర ప్రకరణంబనఁగా నేది.

ఉ - లింగంబులు స్త్రీ ప్రత్యయములును - తద్గిత ప్రత్యయములును విశేషణపదముఁకు గలిసియున్నవి శేషంబులును మొదలగువానిని దెలియఁజేయునదిమిశ్ర ప్రకరణంబు.

అం ప్ర - తత్పమశబ్దంబులకెన్ని లింగంబులు.

ఉ - పుంలింగమునియు - స్త్రీ లింగమునియు - నపుంసక లింగమునియు - మూఁడులింగంబులు.

అం ప్ర - వానిలోఁబుంలింగంబులేవి - స్త్రీ లింగంబులేవి - నపుంసకలింగంబులేవి.

ఉ - దేవుఁడు - గురుఁడు - మొదలై

నమకూచ్చబ్బంబులు పుంలింగంబులు
వనిత- వధువు- ఇవి మొదలయినవి-
స్త్రీ వ్యక్తిని జెప్ప స్త్రీ లింగంబులు-
లత-మాతలి- ధేనువు- ఇవి మొదలైన
వి-అ స్త్రీ వ్యక్తిని జెప్ప స్త్రీ లింగం
బులు-వనము-మధువు- ఇవి మొదల
యినవినపుంసకంబులు.

౪ ప్ర - తన్మవశబ్దంబులకెన్ని
లింగంబులు.

ఉ-వానికినిమూడులింగంబులు.
౫ ప్ర-వానికినుదాహరణంబులేవి
ఉ-చేందరుడు-జాతర-సంద్ర
ము-ఇత్యాదులునన్యత్రతన్మవం
బులుమూడులింగంబులకుఁ గ్రమ
ముగనుదాహరణంబులు-జముఁడు-
బడ-పవడము-ఇత్యాదులు సాక్ష్య
తన్మవంబులకు మూడులింగంబుల
కుఁ గ్రమముగ నుదాహరణంబులు-
*జముఁడు-బడ-చుశబ్దములు సా
క్ష్యతనమములు గాని సాక్ష్యతభవ
ములు గావు- గ్రంథకర్తచెప్పినదిసరి
గాదు.

౬ ప్ర- తెనుఁగుశబ్దంబులకెన్ని
లింగంబులు.

ఉ- స్త్రీ లింగనపుంసకలింగంబు
లురెండు.

౭ ప్ర - వానికినుదాహరణంబు
లేవి.

ఉ- గూడ-మేడ-నవలానెజా-
తావి- పావి- మోపు- వీపు- ఇ
త్యాదులు స్త్రీ లింగంబులు - అంద

ము- చేందము- గుట్టము- పల్లము- ఇ
త్యాదులునపుంసకలింగంబులు.

౮ ప్ర - స్త్రీ ప్రత్యయంబులనఁ
గానేవ.

ఉ- స్త్రీ లింగమునకు సూచకంబు
లగువణకంబులు - స్త్రీ ప్రత్య
యంబులు.

౯ ప్ర. స్త్రీ ప్రత్యయంబులు-వి
వానికివచ్చును.

ఉ - స్త్రీ లింగంబులగుతత్సమశ
బ్దంబులమీఁద నన్యత్రమునందుఁ
జెప్పఁబడియన్న స్త్రీ ప్రత్యయం
బులువచ్చును.

౧౦ ప్ర- వానికినుదాహరణంబు
లేవి.

ఉ- శరచ్చంద్రికతాపహరిణి-సా
లేఱు కాంచీనమీపవాహిని- పరదేవ
తనకలజగద్విధాయిక-ఇత్యాదులు
దాహరణంబులు.

౧౧ ప్ర- అంశ్రశబ్దములమీఁద
స్త్రీ ప్రత్యయంబులేవివచ్చును.

ఉ- వానిమీఁద- అ- ఇ- ఉ- ఆను
నీమూడుమవచ్చును.

౧౨ ప్ర- వానికినుదాహరణంబు
లేవి.

ఉ- కాము- కామి- కాము- గౌర-
గౌరి- గౌరు- ఇత్యాదులు దాహర
ణంబులు.

౧౩ ప్ర- తద్ధితప్రత్యయంబుల
నఁగానేవి.

ఉ-ప్రయోగశాకర్యార్థముగాశ
బ్దంబులమీఁదవచ్చు-ది-దు-తన-
క-అనువర్ణకంబులు తస్థిత ప్రత్య
యంబులు.

౧౪ ప్ర-ది-వణకం బెక్క-
డవచ్చును.

ఉ-సంబంధార్థమునందువచ్చును
దానికి-అంబది-అమ్మది-మొకది-
పులిది-దేవునిది-రాజుది-ఇత్యాదు
లుదాహరణంబులు-ఇదిదివర్ణకము
గాదుతచ్చబ్దమనిసిద్ధాంతము.

౧౫ ప్ర-దు-అనువర్ణకంబెక్క-డ
వచ్చును.

ఉ-నీ-నా-తా-అనుదేశ్యశబ్దము
లమీఁద సంబంధార్థమునందు నమా
నమునందేవచ్చును-దానికి-నీడుసా
మ్మ-నాడుకీర్తి-తనదుమహిమ-అని
యుదాహరణంబులు.

౧౬ ప్ర-తన-అనువర్ణకంబెక్క-
డవచ్చును.

ఉ-త్యప్రత్యయార్థమునందువ
చ్చును. దానికి-చొరతనము-పెద్దత
నము-చిన్నతనము-అనియుదాహ
రణంబులు.

౧౭ ప్ర-కవర్ణకంబెక్కడవచ్చును.

ఉ-నానుంబుల మీఁద స్వార్థము
నందువచ్చును-అవుదుదానిక్రింది
వణకమునకు సుత్యమునువచ్చును-
దానికి-నెలఁత-నెలఁతుక-పొలతి-
పొలతుక-గొంతు-గొంతుక-ఇత్యా
దులుదాహరణంబులు.

౧౮ ప్ర-విశేషణవదంబు తేలా
గునస్థుడును.

ఉ-విశేష్యవనంబులతో నమంబు
లైన-లింగవచన విభక్తులతోఁగూ
డియుండును-దానికి-దేవుఁడు-ర
క్షకుఁడు-వనిత-గౌరంగి-వన
మురమణీయము-అనియుదాహర
ణంబులు.

౧౯ ప్ర-ఏవిశేషణంబులకు ఖి
న్నలింగముంగలదు.

ఉ-ఆస్త్రీవ్యక్తినిజెప్పుస్త్రీలింగ
విశేషణంబులకు నపుంపకలింగము
నుగలదుదానికి-శరచ్చంద్రిక-మనో
హర-మనోహరము-అనియుదాహ
రణము.

౨౦ ప్ర-ఏవిశేషణంబులకు ఖి
న్నవిభక్తిగలదు.

ఉ-షష్ఠ్యంతవిశేషణంబులకుఁ
బ్రథమగలదు-దానికి-సర్వరక్షకుం
డుదేవునకాశ్రమకుఁడు-ఇత్యాదులు
దాహరణంబులు.

౨౧ ప్ర-ఏవిశేషణంబులకు ఖి
న్నవచనముగలదు.

ఉ-కొన్నిబహువచనాలతవిశేష్య
ములకు నేకవచనముగలదు-దానికి-
ఇంచైనజీవరాండ్రు-సొంచైనసీత
లు-అనియుదాహరణంబులు.

౨౨ ప్ర-విశేషణంబులగువర్
మానార్థకక్రియాశబ్దములమీఁదనే
ఘివచ్చును.

ఉ-నానిమీఁదఁజూవర్ణకమును.

న్న-అనుననుబంధమును వచ్చును.

౨౩ ప్ర - వానికినుదాహరణంబులేలాగు.

ఉ - పోషించు-జయించు-రంజించు-ఇవిసంస్కృతక్రియలు-చేయు మ్రొక్కు-చూచు-ఇవి దేశ్యక్రియలు - సర్వమానకాలమును జేప్పుచున్న యీక్రియాశబ్దములనుండఁ జూవరకమును ఉన్న అనుననుబంధమును వచ్చు-పోషించుచున్న-జయించుచున్న-రంజించుచున్న- చేయుచున్న-మ్రొక్కుచున్న-చూచుచున్న అని యీలాగు ననుదాహరణంబులు.

౨౪ ప్ర - విశేషణంబులగు ప్రతిపేధాగ్ధకక్రియాశబ్దంబులమీఁదనేమివచ్చును.

ఉ-వానికి నివర్ణకమును-అత్వమును వచ్చును.

౨౫ ప్ర-వానికినుదాహరణంబులేలాగు.

ఉ - పోషింపని-జయింపని-రంజింపని-చేయని- మ్రొక్కని-చూడని-అని యీలాగు ననుదాహరణంబులు.

౨౬ ప్ర-విశేషణంబులగు భూతాగ్ధక్రియాశబ్దంబులమీఁదనేమివచ్చును.

ఉ-వానికి ఇత్వమును నవర్ణకమును వచ్చును.

౨౭ ప్ర - వానికినుదాహరణంబులేలాగు.

ఉ - పోషించిన-జయించిన-రంజించిన- మ్రొక్కిన-చూచిన-అని యీలాగు ననుదాహరణంబులు.

౨౮ ప్ర-కర్తాద్యగ్ధములను జేప్పుచున్న విశేషణక్రియాశబ్దంబులమీఁదనేమికార్యంబువచ్చును- అపుడుకర్తకునేనిభక్తివచ్చును.

ఉ - వానిమీఁదమును వటివలె ఇత్వ నవర్ణకాదులు వికల్పముగవచ్చును-అపుడుకర్తకుంబ్రభమవచ్చును.

౨౯ ప్ర - వానికినుదాహరణంబులేలాగు.

ఉ-నీవును తించిన రాజు-అని యనుదాహరణము- నీచేతను తింపఁబడిన రాజు- అని యగ్ధము - ఈలాగే నీవు ప్రహరించిన ఖడ్గము - నీవు గోవునిచ్చిన బ్రాహ్మణుఁడు-నీవు ఘాలుగోసిన చెట్టు-నీవు భుజించిన చోటు-అని కరణాదులయందు నుదాహరణంబులు- ఈలాగే ప్రతిపేధాగ్ధమునందును-నివర్ణకాదులు వచ్చి-నీవును తింపని రాజు-అని యుండును.

౩౦ ప్ర- వా-నీ-అను దేశ్యశబ్దవిశేషణంబులకు నేమివిశేషకార్యంబులు.

ఉ-వికవచనమునందు క్రమముగ నకారాంతంబులకు నివర్ణక వివర్ణకములును దక్కిన వానికి మోపు-వర్ణకములును- బహువచనంబునందు నత్వీతింగ్రమము గా-మురు-వర్ణకంబులును అవివరంబులగు నపుడు వాని కి నకారమును వచ్చును.

30 ప్ర - వానికినుదాహరణం బులేలాగు.

ఉ - నేనుగవిని-నీవుకవిని-నేనుభక్తుడను-నీవుభక్తుడవు- మేముకవులము-మీరుకవులరు- మేముభక్తులము-మీరుభక్తులరు-అని యీలాగుననుదాహరణంబులు.

31 ప్ర విశేషణవిశేష్యంబుల నేలాగున బ్రయోగింపవచ్చును-వానికినుదాహరణంబులేలాగు.

ఉ- వ్యవహితములుగాఁబ్రయోగింపవచ్చును-దానికి- ధర్మపాలుండు ప్రోచుఁబాధిపుఁడుమిమ్ము-శిష్టరక్షకుండుగాఁచు దేవుండు మమ్ము - అనియీలాగున నుదాహరణంబులు.

33 ప్ర- తేనుఁగునందు నెట్టిపదములను బ్రయోగింపవలెను.

ఉ-మిక్కిలిప్రసిద్ధార్థకంబులైన పదములను బ్రయోగింపవలెను.

34 ప్ర- తేనుఁగునందు నెట్టిసంస్కృత పదములకుఁ బ్రయోగములేదు.

ఉ-అవ్యయములకును-సోబంతిజంతములకును-క్వాప్రత్యయాంతములకును-తుముఁ ప్రత్యయాంతములకును-ప్రయోగములేదు.

35 ప్ర- అవియెట్టివి.

ఉ- చిరాయ-చిరస్య-ఇత్యాదులవ్యయంబులు- దేవః- దేవం- దేవేన- ఇత్యాదులుసుబంతంబులు- భవతి-

విధతే- ఇత్యాదులు తిజంతంబులు- కృత్వా-భుక్త్వా-ఇత్యాదులు- క్త్వాప్రత్యయాంతములు-కర్తుం-భోక్తుం-ఇత్యాదులుతుముఁ ప్రత్యయాంతములు.

36 ప్ర- అవ్యయాదులకు నెక్కడఁబ్రయోగముగలదు.

ఉ- సంస్కృతవాక్యమును-అనుకరించునపుడుగలదు- దానికి-మహాతే దేవాయ నమోనమయని పలికెఁ- ధర్మస్వహాయయనిపలికెఁ- అనియుదాహరణంబులు.

37 ప్ర- అనుకరణమునుజేష్టుచున్న యనుశబ్దము పరంబగునపుడు-ననుశబ్దముమొదలైన శబ్దములయొక్క-వినర్తమునకును- అహమాదిశబ్దములయొక్క- యంత్యహల్లునకునువిమివచ్చును.

ఉ-అవినర్తమునకులోపమును- ఆహల్లునకుద్విత్వమునువచ్చును- వానికినమోనమయని- ధర్మస్వహాయయని- అహమ్మనిక్తిమ్మని- ఇత్యాదులుదాహరణంబులు.

మిశ్రప్రకరణమునమాప్తము.

క్రియాపరిచ్ఛేదము.

1 ప్ర- క్రియాపరిచ్ఛేదమునందు నెన్నిప్రకరణంబులు.

ఉ-క్రియాప్రకరణంబుకర్తృపురుషప్రకరణంబు-కారయిత్యపురుషప్రకరణంబు- కర్తృపురుషప్రకర

బాంబు-విశేష ప్రకరణంబని యైదు ప్రకరణంబులు.

క్రియా ప్రకరణము.

౧ ప్ర - క్రియలెన్నివిధంబులు గలవి.

ఉ-తత్పనుక్రియలనియ - దేశ్య క్రియలనియ రెండువిధంబులు గలవి.

౨ ప్ర- అందుచదత్పనుక్రియలెన్నివిధంబులుగలవి.

ఉ-ఉపకృతిక్రియలనియఁబరిణతిక్రియలనియ సంవృతిక్రియలనియఁమాఁడువిధంబులుగలవి.

౩ ప్ర- ఉపకృతిక్రియలనఁగా నేవి-అవియేలాగుననుండును.

ఉ- పుష్-బు-ఇవి మొదలయినవి యుపకృతిక్రియలు. అవినంస్కృతకృత్ప్రత్యయాంతంబులై-పోష-నుతి-అనియండును.

౪ ప్ర-పరిణతిక్రియలనఁగా నేవి అవియేలాగుండును.

ఉ-భూ-జి-ఇవి మొదలైనవి- పరిణతిక్రియలు-అవి-అవ్-అయ్-ఆర్ అనునాదేశంబులతోఁగూడి- భవ్-జిచ్-భర్-అనియండును.

౫ ప్ర-సంవృతిక్రియలనఁగా నేవి-అవియేలాగుండును.

ఉ-రంజ-వసే. ఇవి మొదలైనవి సంవృతిక్రియలు-అవి వికారంబుతోఁకయాలాగేయండును.

౬ ప్ర- ఈక్రివిధక్రియలమీఁద

నేమియాగమంబువచ్చును- అపుడు వానిరూపంబులేలాగుననుండును.

ఉ-వానిమీఁదస్వార్థమునందునిచ్చేగాగమంబువచ్చును- అపుడు వానిరూపంబులుపోషించు- నుతించు- అనుభవించు- జయించు-వసించు- అనియండును.

౭ ప్ర-దేశ్యక్రియలనఁగా నెట్టివి-అవియేలాగుననుండును.

ఉ-మౌక్కు-చేయ-కను-విన ఇవి మొదలయినవి దేశ్యక్రియలు- అవివికారంబులేక యాలాగేయండును.

౮ ప్ర-పోషించు మొదలగుతత్పనుక్రియలును మౌక్కు-మొదలగుదేశ్యక్రియలునే యథాఁబులయంబువర్తించును.

ఉ-వర్తమానార్థమునందును- భవిష్యదర్థమునందును- భూతార్థమునందును- తద్ధర్తార్థమునందును- ప్రార్థనార్థమునందును-వ్యతిరేకార్థమునందునువర్తించును.

కర్తృపురుష ప్రకరణము.

౧ ప్ర-కర్తృపురుషములనఁగా నెట్టివి.

ఉ-పూర్వోక్తక్రియలవల్లగర్తనదెలుపుచున్నపురుషములుకర్తృపురుషములు.

౨ ప్ర- ఆపురుషము తెన్నివిధంబులుగలవి.

ఉ-ప్రథమపురుషమనియు = మ
థ్యమపురుషమనియు- ఉత్తమపురు
షమనియుమాఁడువిధంబులుగలవి.

3 ప్ర - ప్రథమపురుషమనఁగా
నెట్టిది.

ఉ- నేనునీవునుఁదక్కఁ-ఁదక్కి-నక
ర్తను దెలియఁజేయుచున్నది. ప్రథ
మపురుషము.

౪-ప్ర - మధ్యమపురుషమనఁగా
నెట్టిది.

ఉ- యుష్ట చ్యవ్వాగ్ధమునుగర్తగాఁ
దెలియఁజేయుచున్నది మధ్యమపు
రుషము.

౫ ప్ర - ఉత్తమపురుషమనఁగా
నెట్టిది.

ఉ- అన్నచ్యవ్వాగ్ధమునుగర్తగాఁ
దెలియఁజేయుచున్నది యుత్తమ
పురుషము.

౬ ప్ర - ఆపురుషములలో నొక్క
కటియొన్నివిధంబులుగలది.

ఉ- ఏకవచనంబనియు బహువచ
నంబనియు నొక్కొకటిఁఁడేసివిధం
బులు-గలది.

౭ ప్ర - ప్రథమపురుషములో నే
కవచనరూపంబులేవి - బహువచన
రూపంబులేవి.

ఉ- ధను-ది-దు- అనునివియొకవచ
నరూపంబులు- రు-వు-వి-అనునివిబ
హువచనరూపంబులు.

౮ ప్ర - ఆయొకవచనంబులలో నె
క్కొ-డెక్కొ-డనేదేదివచ్చును.

ఉ-నుహ త్తుకర్తయైనపుడు-వర్త
మానార్థమునందును- భవిష్యదర్థా
మునవిదును-వ్యతిరేకార్థము నందు
ను-ఁడువర్ణకమువచ్చును-అనుహత్తు
కర్తయైనపుడు-వర్తమానార్థమునం
దు- దివర్ణకమునుభవిష్యదర్థా-వ్యతి
రేకార్థములయందుదువర్ణకమునువ
చ్చును.

౯ ప్ర - ఆబహువచనంబులలో నె
క్కొ-డెక్కొ-డనేదేదివచ్చును.

ఉ-రు - అనునది-మహ త్తులును-
స్త్రీలును-గర్తలగునపుడువిచ్చును-
తిర్యగ్జడంబులుకర్తలగునపుడు-వర్త
మానార్థమునందు వివర్ణకమునుభవి
ష్యద్యవ్యతిరేకార్థా-ములయందువు
వణాకమునువచ్చును.

౧౦ ప్ర - మధ్యమపురుషములో నే
కవచనరూపంబులేవి - బహువచన
రూపంబులేవి.

ఉ-వు-ము - అనునివియొకవచన
రూపంబులు-రు-ఁడు-అనునివిబహు
వచనరూపంబులు.

౧౧ ప్ర - ఆయొకవచనంబులలో నె
కటియొన్నివిధంబులుగలది.

ఉ-ము-ఁడు- అనునివి-సా-ధా-
నార్థా-మునందును-పు-రు-అనునితి
తక్కి-న యర్థా-ములయందును వ
చ్చును.

౧౨ ప్ర - ఉత్తమపురుషములో
నేకవచన రూపంబేది - బహువచన
రూపంబేది.

ఉ-నుహ త్తుకర్తయైనపుడు-వర్త
మానార్థమునందును- భవిష్యదర్థా
మునవిదును-వ్యతిరేకార్థము నందు
ను-ఁడువర్ణకమువచ్చును-అనుహత్తు
కర్తయైనపుడు-వర్తమానార్థమునం
దు- దివర్ణకమునుభవిష్యదర్థా-వ్యతి
రేకార్థములయందుదువర్ణకమునువ
చ్చును.

౧౩ ప్ర - ఆయొకవచనంబులలో నె
క్కొ-డెక్కొ-డనేదేదివచ్చును.

ఉ-రు - అనునది-మహ త్తులును-
స్త్రీలును-గర్తలగునపుడువిచ్చును-
తిర్యగ్జడంబులుకర్తలగునపుడు-వర్త
మానార్థమునందు వివర్ణకమునుభవి
ష్యద్యవ్యతిరేకార్థా-ములయందువు
వణాకమునువచ్చును.

౧౪ ప్ర - మధ్యమపురుషములో నే
కవచనరూపంబులేవి - బహువచన
రూపంబులేవి.

ఉ-వు-ము - అనునివియొకవచన
రూపంబులు-రు-ఁడు-అనునివిబహు
వచనరూపంబులు.

ఉ-ను-అనునిదియేకవచనరూపంబు-ముఅనునిదిబహువచనరూపంబు

౧౩ ప్ర-తత్పమక్రియలకునుదేశ్యక్రియలకునువర్తమానార్థమునందునుహత్తుకర్తయైనపుడు మూఁడుపురుషములయందు నేమివిశేషకార్యంబులు-ఏలాగురూపంబులు.

ఉ-ఆక్రియలయందునించుగాక మమునుదానివైచి జువర్గకమునుదానివైచి న్నానుబంధమునుదానికిదిగ్గుమునువిశేషకార్యంబులు - వాఁడుపోషించుచున్నాఁడు వారుపోషించుచున్నారు - నీవుపోషించుచున్నావు - మీరుపోషించుచున్నారు-నేనుపోషించుచున్నాను-మేముపోషించుచున్నాము - అనితత్పమక్రియలకురూపంబులు - మ్రొక్కుచున్నాఁడు - మ్రొక్కుచున్నారు- మ్రొక్కుచున్నావు - మ్రొక్కుచున్నారు- మ్రొక్కుచున్నాను- మ్రొక్కుచున్నాము- అనిదేశ్యక్రియలకురూపంబులు.

౧౪ ప్ర-ఇచ్చోట నమహత్తుకర్తయైనపుడేమివిశేషంబు.

ఉ- అపుడు ప్రథమపురుషైకవచనంబునపోషించుచున్నది - మ్రొక్కుచున్నది-అనియును-ఆబహువచనంబునదిర్యగ్జడంబులుకర్తలగునపుడు- పోషించుచున్నది - మ్రొక్కుచున్నది-అనియును-ఉన్నాను బంధమునకు - దివర్గకనివర్గకముల

యంబుదిగ్భంబులేనిరూపంబులువిశేషంబులు.

౧౫ ప్ర-తత్పమక్రియలకునుదేశ్యక్రియలకును భవిష్యదధమునందునుహత్తుకర్తయైనపుడు మూఁడుపురుషములయందు నేమివిశేషకార్యంబులు-ఏలాగురూపంబులు.

ఉ-వానికినపుడించుగాక మచకారమునకుఁబకారమును-అయ్యత్వమునకత్వమును - దానిమూఁదఁడ్రుతాగమునును-దానిపైఁగలానుబంధమును విశేషకార్యంబులు పోషింపఁగలఁడు - మ్రొక్కుఁగలఁడు- పోషింపఁగలరు - మ్రొక్కుఁగలరు- పోషింపఁగలవు - మ్రొక్కుఁగలవు- పోషింపఁగలరు- మ్రొక్కుఁగలరు- పోషింపఁగలను- మ్రొక్కుఁగలను- పోషింపఁగలము - మ్రొక్కుఁగలము-అనిరూపంబులు.

౧౬ ప్ర-ఇచ్చోట నమహత్తుకర్తయైనపుడేలాగురూపంబులు.

ఉ- ఏకవచనంబున- స్త్రీ పోషింపఁగలదు- మ్రొక్కుఁగలదు - శిలుకపోషింపఁగలదు- మ్రొక్కుఁగలదు- అనియును - బహువచనంబున- స్త్రీలుపోషింపఁగలరు - మ్రొక్కుఁగలరు- బిలుకలుపోషింపఁగలవు- మ్రొక్కుఁగలవు- అనియునుచురూపంబులు.

౧౭ ప్ర- తత్పమదేశ్యక్రియలకుఘాతార్థమునందు నేమివిశేషకార్యంబులు-అపుడేలాగురూపంబులు

ఉ. ప్రథమపురుషైకవచనంబు నకులోపమును గ్రీయాంత్యంబునకు నేకారమును - తక్కినపురుషముల యందునంతటంగ్రియాంత్యంబున కునువిభక్త్యంతములకునికారమును బ్రథమపురుషముదక్కడక్కినపురు షములకు గ్రిందుగాఁ దివర్ణకమును వచ్చును-అపుడుపోషించెను- మ్రొక్కెను-పోషించి- మ్రొక్కెరి-పోషించితిని- మ్రొక్కెతిని - పోషించితిరి- మ్రొక్కెతిరి - పోషించితిని- మ్రొక్కెతిని- పోషించితిమి- మ్రొక్కెతిమి-అనిరూపంబులు.

౧౨ ప్ర-ఇచ్చోటఁదిర్యగ్జడంబు లుకర్తలగునపుడేమివిశేషంబు.

ఉ. బహువచనము నేకవచనమగు ను- దానికి- చిలుకలుపోషించెను- మేఘములువర్షించెన్- పికములు మ్రొనెన్-అనియు దాహారణంబులు.

౧౩ ప్ర-తత్సమదేశ్యక్రియల కుదద్ధర్తాభకమునందు నేమివిశే షకార్యంబులు - అపుడేమగురూపంబులు.

ఉ. ప్రథమపురుషైక వచనలోప మునుదక్కిన పురుషములకు - క్రింద గాదువర్ణకమును- ఆదువర్ణకముప రంబగునపుడు క్రిందనున్నచుకా రంబునకు సౌకపక్షమున లోపము సౌకపక్షమున నాచకారమునకుంబ కారమును- బిందుపరంబగుదకార మునఁపిఁ దకారమునువచ్చును- ఆ

పుడుపోషించున్ - మ్రొక్కున్-పో షింతురు-పోషింపుదురు- మ్రొక్కు దురు-పోషింతువు- పోషింపుదువు- మ్రొక్కుదువు-పోషింతురు-పోషిం పుదురు- మ్రొక్కుదురు - పోషింతు ను - పోషింపుదును- మ్రొక్కుదును- పోషింతుము - పోషింపుదుము- మ్రొక్కుదుము-అనిరూపంబులు.

౨౦ ప్ర-ఇచ్చోటఁదిర్యగ్జడంబు లుకర్తలైనపుడేమివిశేషంబు.

ఉ. బహువచనం బేకవచనమగు ను- దానికి- చిలుకలుపోషించున్- వాద్యములు మ్రోయున్ - మేఘ ములువర్షించున్ - అనియు దాహార ణంబులు.

౨౧ ప్ర- తత్సమదేశ్యక్రియల కు వ్యతిరేకార్థమునందు నేమివిశేష కార్యంబులు- ఏమగురూపంబులు.

ఉ. అపుడు వానియించు గాగమచ కారమునకుం బకారమునువానితు దనున్నయుకారమునకకారమును నిశేషకార్యంబులు- వానికి- మహ త్తుకర్తయైనపుడు - పోషింపఁడు మ్రొక్కఁడు-పోషింపరు- మ్రొక్కరు-పోషింపవు- మ్రొక్కవు- పోషిం పరు- మ్రొక్కరు-పోషింపను- మ్రొక్కను- పోషింపము- మ్రొక్కముఅ నిరూపంబులు అమహత్తులుకర్తలై నపుడు- ప్రథమపురుషైకవచనము నందు-పోషింపదు- మ్రొక్కదు- అ నియునుబహువచనమునందు- తిర్య

గ్జడంబులు - కర్తవ్య నపుడుపోషింప
పు - మొక్కపు - అనియునువిశేష
రూపంబులు.

అ. ప్ర. - తత్పమనేశ్యక్రియల
కుఁబ్రాధనాధ్యయనందునేమివిశేష
కార్యంబులు పొగురూపంబులు.

ఉ. ప్ర. - వానియించుగాగమచ
కారమునకుఁబకారమునువానిపై
వచ్చు - మవర్ణకఁడువర్ణకములకును
కపక్షంబునకుకారమును - విశేష
కార్యంబులు - వానికి - పోషింపుము
పోషింపును - మొక్కము - మొ
క్కమీ - పోషింపుఁడు - పోషింపుఁ
డీ - మొక్కఁడు - మొక్కఁడీ - అని
రూపంబులు.

అ. ప్ర. - అయాదేశరహితంబు
లైనద్యక్షకక్రియలయందుఁఘ
పూర్వకం బైనక్రియాంత్యవణం
బునకునేమివిశేషంబు - దానికినుదా
హరణంబులేరాగు.

ఉ. - దానికినిత్యంబువికల్పముగవ
చ్చునుదానికి - ఘటియించెక - ఘ
టించెక - నటియించెక - నటిం
చెక - తెలియించెక - తెలించెక -
ముగియించెక - ముగించెక - ఇ
త్యాదులుదాహరణంబులు.

అ. ప్ర. - కొనుక్రియఁరంబగున
పునుపూర్వమునందున్నక్రియలకే
మివిశేషంబు - దానికినుదాహరణం
బులేరాగు.

ఉ. - దానికినిత్యంబువికల్పముగవ

చ్చును - దానికి పోషించికొనియె
పోషించుకొనియెక - నుతించికొ
నియెక - నుతించుకొనియెక - కా
వించికొనియెక - కావించుకొని
యెక - నేర్చికొనియెక - నేర్చుకొ
నియెక - మొక్కకొనియెక -
మొక్కకొనియెక - అనియుదా
హరణంబులు.

అ. ప్ర. - రంజించు - ఘటించు
మొదలగునక్కక్రియలకునేమివి
శేషంబు - దానికినుదాహరణంబులే
రాగు.

ఉ. - వానియందున్నచిందుచకా
రంబులకుఁగొన్నయెడల నిత్యము
గా రెంటికిఁరెండు లకారంబులు
నుగొన్నయెడలరెంటికి నొకపక్షం
బున రెండు లకారంబులు నొకప
క్షంబుననొకలకారంబునువచ్చును
దానికి - రంజిల్లుచున్నాఁడు - ఘటిల్లు
చున్నాఁడు - ఇవి మొదటిపక్షమునం
దును - వర్తిల్లుచున్నాఁడు - వర్తిల్లుచు
న్నాఁడు - శోభిల్లుచున్నాఁడు - శోభి
లుచున్నాఁడు - ఇవి రెండవపక్షము
నందునుదాహరణంబులు.

అ. ప్ర. - తత్పమక్రియలయందు
నించుగాగమమునకుఁక్రింనుగావి
శేషాగమంబెక్కడవచ్చును - వానికి
నుదాహరణంబులేరాగు.

ఉ. - అన్ఱా - విన్ఱా - సన్ఱా - అనునిది
మొదలగువానిమీఁదఁ పుగాగమంబు
విశేషంబుగావచ్చును - వానికి - ఉ

జ్ఞాపించుచున్నాడు - విజ్ఞాపించుచున్నాడు - సంజ్ఞాపించుచున్నాడు - ఇత్యాదులు దాహరణంబులు.

౨౭ ప్ర - వినామపదంబులు క్రియాపదంబులగును - వానికిను దాహరణంబు లేలాగు.

ఉ-అస్తమ్ - అహమ్ - అంతర్-ఇత్యాదిసంస్కృతావ్యయ పదంబులును - ఇనుమడి - ముమ్మడి - సరబడి - తురంగలి - చెంగలి - తొలకరి - తల్లడ - ఇత్యాది దేశ్యపదంబులును - క్రియాత్వవివక్ష చేతనే - ఇంచుగాగమంబునుబొంది - క్రియాపదంబులగును - వానికి - అస్తమించెను - అహమించెను - అంతరించెను - ఇనుమడించెను - ముమ్మడించెను - సరబడించెను - తురంగలించెను - చెంగలించెను - తొలకరించెను - తల్లడించెను - అనియు దాహరణంబులు.

కారయిత్యపుగుష ప్రకరణము.

౧ ప్ర - కారయిత్యపుగుషముల నఁగా నెఱివి - వానిభేదంబులును రూపంబులు నేలాగు.

ఉ - పూర్వోక్తక్రియలకుఁ బ్రవర్తకకర్తను దెలుపుచున్నపురుషములు కారయిత్యపుగుషములు - వానికి బ్రథమమధ్యమాదిభేదంబులును రూపంబులును గర్తృపురుషములకుఁ వత్తెఁదెలియఁదగినవి.

౨ ప్ర - పోషించు మొదలగు తత్స

మక్రియలకును మొక్తు మొదలగు దేశ్యక్రియలకును గారయిత్యపురుషములు వచ్చునపుడు నేమినిశేషకార్యంబులు అపుడు వానిరూపంబులేలాగు.

ఉ - వానిమీఁదనాయథమునండునించుగను దానిక్రిందనున్న - ఇంచుగాగమచకారమునకుఁ బకారమును విశేషంబులగు కార్యంబులు. అపుడు - పోషింపించు - నుతింపించు - అనుభవింపించు - జయింపించు - మ్రొక్కించు - చేయించు అని రూపంబులు

౩ ప్ర - పోషింపించు - మ్రొక్కించు - మొదలగు వానిని నథాంబును - వానిమీఁదఁ బురుషరూపంబులును - అపుడు కార్యంబులు నేలాగు.

ఉ - అన్నియుమును పు దత్సమిదేశ్యక్రియలకుఁ జెప్పినట్టెవచ్చును.

౪ ప్ర - వర్తమానాద్యర్థంబులయందు వానిరూపంబులేలాగు.

ఉ - వర్తమానార్థమునందుఁ పోషింపించుచున్నాడు - మ్రొక్కించుచున్నాడు - అనియును భవిష్యదథామునందు - పోషింపింపఁగలఁడు - మ్రొక్కింపఁగలఁడు - అనియును - భూతార్థమునందు - పోషింపించెను - మ్రొక్కించెను - అనియును - తద్ధర్మార్థమునందు - పోషింపించును - మ్రొక్కించును - అనియును వ్యతిరేకార్థమునందు - పోషింపింపఁడు - మ్రొక్కింపఁడు - అనియును ప్రార్థనార్థ

మునందు - పోషింపింపుము - మ్రొక్కింపుము - అనియును - వర్తమానభవిష్యద్వ్యతిరేకార్థములయందు - ప్రీతి పశుజడంబులకర్తలగునపుడు పోషింపించుచున్నది - పోషింపించుచున్నది - పోషింపింపఁగలదు - పోషింపింపఁగలవు - పోషింపింపఁదు - పోషింపింపవు - అనియును రూపంబులు.

౧౧ ప్ర - గంజించు ఘటించు - మొదలగునకర్తకక్రియలకుఁ గారయిత్రర్థమునందు నేమివిశేషంబు - అపుడు వానికిరూపంబులేలాగు.

ఉ - కారయిత్రర్థమునందువచ్చునెంచువణకమునకుఁ గ్రొందనున్ననించు గాగమబిందు చకారంబులకు బకారద్వయము లేమియులోపంబునువిశేషంబులు - దానికి - గంజించుచున్నాఁడు - ఘటించుచున్నాఁడు - అనియీలాగునరూపంబులు.

౧౨ ప్ర - కారయిత్రర్థమునందునే క్రియలకు నించుగాగమమునకుఁ గ్రొందుగావిశేషాగమంబువచ్చును - వానికినుదాహరణంబులేలాగు.

ఉ - ప్రస్థా - ప్రతిష్ఠా - ఉద్ధా - అనునవి మొదలగు వానిమీఁద పుగాగమంబువిశేషంబుగవచ్చును - వానికి - ప్రస్థాపించుచున్నాఁడు - ప్రతిష్ఠాపించుచున్నాఁడు - ఉద్ధాపించుచున్నాఁడు - ఇత్యాదులు దాహరణంబులు.

కర్తపురుష ప్రకరణము.

౧ ప్ర - కర్తపురుషములనఁగానే ట్టివి.

ఉ - పోషించు - మ్రొక్కు - మొదలగుతత్పదదేశ్యక్రియలకుఁ గర్తమునుదెలియఁజేయుచున్న పురుషములుకర్తపురుషములు.

౨ ప్ర - ఆక్రియలమీఁదనాపురుషములువచ్చునపుడేమివిశేషంబు.

ఉ - వానిమీఁదనపుడుపద్వయబంధమును - దానిక్రిందనున్ననించుగాగమమునకత్వమును - ఆచకారమునకుఁ బకారమునుమీఁదఋతంబును విశేషకార్యంబులు తక్కినకార్యంబులన్నియును గర్తపురుషములయందువలెవచ్చును.

౩ ప్ర - వానికినుదాహరణంబులేలాగు.

ఉ - వర్తమానార్థమునందు - పోషింపఁబడుచున్నాఁడు - మ్రొక్కుఁబడుచున్నాఁడు - అనియును - భవిష్యదర్థమునందు - బోషింపఁ బడఁగలఁడు - మ్రొక్కుఁబడఁగలఁడు - అనియును - భూతార్థమునందు - బోషింపఁబడెను - మ్రొక్కుఁబడెను. అనియును - తర్థర్థాథమునందు - బోషింపఁబడును - మ్రొక్కుఁబడును - అనియును వ్యతిరేకార్థమునందు - బోషింపఁబడఁడు - మ్రొక్కుఁబడఁడు - అనియును - ప్రారాధనాథమునందు - బోషిం

పంబడుము - మ్రొక్కబడుము - అనియును - స్త్రీవశుజడంబులు కర్తలగు నపుడువర్తమానాద్యర్థములయందు - పోషింపబడుచున్నది - పోషింపబడుచున్నది - పోషింపబడకలదు - పోషింపబడకలవు - పోషింపబడదు - పోషింపబడవు - అనియును దాహరణంబులు.

విశేష ప్రకరణము.

౧ ప్రకర్తమునందును - గార్యు ప్రథమమునందును - గర్భాథమమునందును - బురుషములకుంబ్రక్కతులయినతత్సమదేశ్యక్రియలమీద రక్త్యాప్రత్యయార్థమునందు నేమివచ్చును - అపుడు వానికినుదాహరణంబులొగాగు.

ఉ - అష్టితత్సమదేశ్యక్రియలమీద నికారంబువచ్చును - వానికి - పోషించినచ్యైను - మ్రొక్కివచ్చెను - పోషింపించినచ్యైను - మ్రొక్కింపవచ్చెను - పోషింపబడివచ్చెను - మ్రొక్కబడివచ్చెను - ఇత్యాదులు దాహరణంబులు - వీనిమీదవిభక్తులులేవు.

౨ ప్ర - ఆత్మివిధప్రకృతిక్రియలమీదవ్యతిరేకార్థము వివక్షించినపుడుత్వాప్రత్యయార్థమునందు నేమివచ్చును - అపుడువానికినుదాహరణంబులొగాగు.

ఉ - ఆక్రియలమీదనపుడు కవగ్రకమును - దానిక్రిందనున్నక్రియాం

త్యంబునకునకారమును - ఇంచుగా గమనకారమునకుంబకారమునువచ్చును - వానికింబోషింపకవచ్చెన్ - మ్రొక్కకవచ్చెన్ - పోషింపింపకవచ్చెన్ - మ్రొక్కింపకవచ్చెను - పోషింపకబడకవచ్చెన్ - మ్రొక్కబడకవచ్చెన్ - ఇత్యాదులు దాహరణంబులు - వీనిమీదవిభక్తులులేవు.

౩ ప్ర - ఆత్మివిధప్రకృతిక్రియలమీదదదుమునర్థమునందునేమివచ్చును - అపుడువానికినుదాహరణంబులొగాగు.

ఉ - అపుడు వానియంత్యవణమున కర్వమునుదానిక్రిందనున్నయింపుగాగమనకారమునకుంబకారమునువచ్చును - వానికింబోషింపలేదు - మ్రొక్కలేదు - పోషింపలేదు - మ్రొక్కింపలేదు - పోషింపబడలేదు - మ్రొక్కబడలేదు - ఇత్యాదులు దాహరణంబులు - వీనిమీదవిభక్తులులేవు.

౪ ప్ర - ఆత్మివిధప్రకృతిక్రియలమీదభావాగ్రమునందునేమివచ్చును - అపుడువానికినుదాహరణంబులొగాగు.

ఉ - వానిమీదనపుడుటకర్ణమువచ్చును - వానికి - పోషించుట - మ్రొక్కుట - పోషింపించుట - మ్రొక్కించుట - పోషింపబడుట - మ్రొక్కబడుట - ఇత్యాదులు దాహరణంబులు - వీనిమీదవిభక్తులుమాత్రముగలవు.

౫ ప్ర-క్రియలమీదను నామం బులమీదను బ్రశ్నార్థమునందు నేమివచ్చును - వానికినుదాహరణంబు లేలాగు.

ఉ-వానిమీదనేకారాకారంబులు వచ్చును- వానికి-పోషించితివే పోషించితివా - పలుకవేటికెనాతోడననియుదాహరణంబులు.

౬ ప్ర-వ్యతిరేకక్రియలమీదంబ్రాధనార్థమునందు నేమివచ్చును అపుడు వానికినుదాహరణంబు లేలాగు

ఉ- అపుడు వానిమీదనేకారాకారంబులు వచ్చును- వానికి-మమ్మరక్షింపనే-రక్షింపవ్రా-అనియుదాహరణంబులు.

౭ క్రియలమీదను నామములమీదను సందేశార్థమునందు నేమివచ్చును-అపుడు వానికినుదాహరణంబు లేలాగు.

ఉ- వానిమీదనవుడుకారంబు

వచ్చును - దానికి పోషించడోనాడో-వీడో - అనియుదాహరణంబులు.

౮ ప్ర-తత్పమక్రియలకంటె శ్లోక్రియలకుంబురుషములయం నగ్రములయందునువచనంబులయందు నేమివిశేషంబు- అపుడు వానికిదాహరణంబు లేలాగు.

ఉ-కాన్నిదేశ్యక్రియలకువస్తామంబువిశేషంబు- వానికి- వచ్చున్నాడు- రాడు- రాగలడురమ్మిచెకరావిం చెక- అనియుదాహరణంబులు.

౯ ప్ర-ఉకారాంతదేశ్యక్రియలకు నేమివిశేషంబు- అపుడు వానికినుదాహరణంబు లేలాగు.

ఉ-వానికి సౌకవక్షంబున నుకాలోపమువచ్చుచు- వానికి జూతురచూతుర్ - చూడరు-చూడర్ - అనియుదాహరణంబులు.

క్రియాపరిచ్ఛేదముసమాప్తము.

